

HAND MADE 2

POLSKA SZTUKA SREBRA
POLISH SILVER ART
1979-1999

HAND
MADE 2

|
POLSKA SZTUKA SREBRA
POLISH SILVER ART
1979-1999

Legnicki Festiwal **isrebro** Legnica Jewellery Festival **isilver**

Wystawa zrealizowana w ramach Legnickiego Festiwalu SREBRO, w dniach 4 maja – 31 sierpnia 2021 r. dzięki pomocy finansowej Prezydenta Miasta Legnicy.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Exhibition realised in the framework of The Legnica Jewellery Festival SILVER from 4th May to 31st August 2021; organised with the support of the Mayor of Legnica City.

Co-financed by the Ministry of Culture, National Heritage and Sport from the Culture Promotion Fund.

HANDMADE 2

POLSKA SZTUKA SREBRA LAT 1979-1999

POLISH SILVER ART FROM 1979-1999

Kolekcja SREBRO'79 zgromadzona w Muzeum Miedzi w Legnicy, powstała w okresie późnego PRL-u i w pierwszych latach wolności po ciężkiej „chorobie” komunizmu. Ilustruje i dokumentuje nie tylko dorobek imprez srebra organizowanych w Legnicy w latach 1979-1999, ale przede wszystkim artystyczny ferment, różnorodność i odmienność wypowiedzi artystycznej w tej dziedzinie sztuki. Jest to więc kolekcja „przełomu”, prezentowana podczas następnego zwrotu w dziejach, którym stała się ogólnoswiatowa pandemia Covid-19. Przedstawienie tego zbioru właśnie teraz przez Galerię Sztuki, podobnie jak i pozostałych wystaw tegorocznego Festiwalu, pod wiele mówiącym hasłem „Wciąż człowiek?“, świadczy o subtelny wycuciu aktualnych potrzeb duchowych odbiorcy i pragnieniu powrotu do jak się wydaje, jednak bardziej stabilnej przeszłości.

Dr Krystyna Nowakowska

The SILVER'79 collection was created in the Museum of Copper in Legnica in the late communist period and in the first years of freedom after the severe “disease” of communism. It illustrates and documents not only the achievements of silver events organised in Legnica in the years 1979-1999, but above all the artistic fervour, diversity and variety of artistic expression in this field of art. It is, therefore, a “breakthrough” collection, and it is being shown at the time of another turn in history, which is the worldwide Covid-19 pandemic. Its presentation right now by the Gallery of Art, as well as the other exhibitions of this year’s Festival under the much-talked-about motto “Still Human?”, testifies to a subtle sense of the viewer’s current spiritual needs and desire to return to, as it seems, a more stable past.

Krystyna Nowakowska, PhD

HANDMADE 2

KOLEKCJA SREBRA'79

W MUZEUM MIEDZI W LEGNICY

W stronę „artystycznej anarchii”

U podłoża zmian jakie nastąpiły w złotnictwie polskim w latach 70-tych stał nie tylko wyższy standard życia, ale przede wszystkim potrzeba artystycznej wolności, ukierunkowanej na wiedzę płynącą z Zachodu. W efekcie tego, młoda generacja twórców zafascynowana nowymi ideami i wizjami rozwoju ludzkości, zaczęła dążyć do własnej, niezależnej wypowiedzi artystycznej.

Pionierką w tym zakresie była Lena Kowalewicz-Wegner, artystka i pedagog, twórczyni dzisiejszej Pracowni Projektowania Biżuterii przy Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi¹. Jednak najbardziej awangardową dla nowego spojrzenia na wzornictwo w srebrnej biżuterii, okazała się *Grupa UFO* założona przez Jacka Byczewskiego, Jacka Rochackiego, Joachima Sokólskiego i Marcina Zaremskiego w 1976 r.² Ich nowatorskie i wyraziste koncepcje ukształtowane na solidnych podstawach edukacyjnych, praktycznej wiedzy wyniesionej z rodzinnych warsztatów, czy udziale w wystawach zagranicznych wywołały „złotniczy pożar”. Nieobce tej *Grupie* było też pewne poczucie misji w budowaniu nowego nurtu³. Kolejnym ożywym impulsem stała się wystawa nowoczesnej biżuterii, tym razem już holenderskich artystów, pokazywana w Warszawie, Wrocławiu i w Lublinie. „Dla naszego złotnictwa był to pewnego rodzaju szok, a jednocześnie otworzyły się przed nim niespodziewanie szerokie możliwości. Rozpoczął się etap prawdziwie nowego, europejskiego podejścia do formy. Zerwano z tradycją i obowiązującymi kanonami, odrzucono zahamowania i część złotników odeszła nagle w stronę anarchii artystycznej”⁴ – oceniali po latach ten etap Radosława Horbaczewska-Cieciura i Piotr Cieciura.

„Ślad Nowaczyka”⁵

Brakowało jednak zinstytucjonalizowanej i finansowanej przez państwo platformy prezentacji, rywalizacji i promocji, która mogłaby skonsolidować to środowisko, prace dynamicznie ku nowym celom. W tym momencie, niejako „na zamówienie”, pojawiła się bezcenna inicjatywa historyka sztuki

1 Katarzyna Witas, *Lena Kowalewicz-Wegner – artysta jubiler*, „Jubiler”, Nr 1 (15), 2002.

2 Przy czym prekursorem w tej grupie był Joachim Sokólski, a jego wystawa w galerii Zapiecek w Warszawie w 1975 r. stała się sensacją.

3 Jacek Rochacki, wypowiedź artysty w katalogu wystawy *SREBRO 80 II Ogólnopolski Przegląd Form Złotniczych SREBRO'80*, Legnica 1980, s. 58.

4 Wywiad z artystami przeprowadzony przez Izabelę Sadurską, w: *Katalog V Ogólnopolski Przegląd Form Złotniczych SREBRO'88*, s. 9.

5 Sformułowanie wzięte z: wywiad Izabeli Sadurskiej z Janem Bocheńskim, dyrektorem BWA w Legnicy, *ibidem*, s. 12.

Marka Nowaczyka prowadzącego Salon Desy w Legnicy i jego żony Elżbiety Held. Zaproponowali Oni zorganizowanie tutaj centrum współczesnej sztuki srebra⁶, które miało przygotowywać cykliczne wystawy o charakterze konkursów, prezentujące aktualne propozycje twórców z całej Polski, a w dalszej perspektywie nawet i z zagranicy. Dzisiaj wydaje się to szokujące i prawie niemożliwe, że w tzw. radzieckiej Legnicy, mogły odnieść sukces tak daleko zakrojone plany. „Gdyby te wystawy organizowane były w Warszawie, Łodzi czy Krakowie, z pewnością w jakiś sposób zaciążyłoby na nich miejscowe środowisko, które byłoby czynnikiem dominującym. Pod tym względem Legnica jest polem niczym i dlatego dobrym dla wszystkich”, pisali wymienieni wyżej artyści⁷ – co wydaje się wyjaśniać wszystko.

Niewątpliwie wkroczenie „na scenę” Nowaczyka sprawiło entuzjastyczne otwarcie się głównie młodej generacji na nowe prądy. Jej zafascynowanie świeżymi, bliskimi im pomysłami, czerpanymi m.in. z nauki, techniki czy innych dziedzin kultury i sztuki, a także obserwacjami wydarzeń tej miary co pierwsze podróże w kosmos, spowodowało że przyszli złotnicy zaskakująco szybko nadrobili technologiczne braki warsztatowe w tej dziedzinie. Było to niezbędne, gdyż zmianę pokoleniową tworzyli po części ludzie z różnym, odległym od złotnictwa wykształceniem. I co istotne, dużą grupę wśród nich stanowiły kobiety – artystki.

Do swojego planu Marek Nowaczyk potrafił włączyć nie tylko władze miasta, któremu do dzisiaj przynosi splendor trwający festiwal artystycznego srebra w Legnicy. Pozyskał On także gremia naukowe w osobach prof. Ireny Huml (1928-2015) z Polskiej Akademii Nauk i znakomitego znawcę w tej dziedzinie Michała Gradowskiego (1932-2014) z Biura Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Wspólnie stworzono kompleksowy program prezentacji twórczości polskich artystów złotników, kierujący ich działania w stronę sztuki srebra na bazie solidnego rzemiosła. Miało nastąpić „rozszerzenie kręgu zainteresowań poza formy unikatowej biżuterii (...) i objęcie swym zasięgiem również propozycji rozwiązań rzeźbiarskich obok przedmiotów korpusowych, tworzonych (...) jako obiekty sztuki przedmiotu”⁸. Ten imponujący w swoich założeniach plan, zakładał prócz organizacji wystaw konkursowych, warsztatów i konferencji naukowych, w ramach *Ogólnopolskich Przeglądów Form Złotniczych SREBRO*, także prezentowanie ekspozycji historycznych oraz powstanie kolekcji składającej się z najlepszych prac biżuteryjnych i korpusowych. Te ostatnie dwa zadania zobowiązało się wypełniać (wówczas Okręgowe, a dziś po prostu) Muzeum Miedzi w Legnicy, korzystając z szansy tworzenia „na gorąco” unikalnego zbioru, którego autorami stali się właściwie wszyscy – tak twórcy, jak i organizatorzy.

6 Giedymin Jabłoński w swoim artykule „Nowaczykowie”, *pisze, że współautorką pomysłu była artystka Elżbieta Held, żona Marka Nowaczyka, „Zegarki i biżuteria” 9/2004 (87).*

7 *Ibidem*.

8 Irena Huml, *Wstęp do katalogu wystawy SREBRO'79*, Legnica 1979, s. 5 i 6.

/Projekt/

GŁÓWNE ZAŁOŻENIA OGÓLNOPOLSKIEGO PRZEGLĄDU
FORM ZŁOTNICZYCH "SREBRO"

CEL

1. Prezentacja aktualnych osiągnięć złotnictwa polskiego na tle historii i współczesnych światowych tendencji złotniczych.
2. Stworzenie w Legnicy ogólnopolskiego ośrodka złotniczego z podkreśleniem unikatowych przedmiotów korpusek i w przyszłości przekształcenie go w centrum europejskiej działalności artystycznej w srebrze.
3. Popularyzacja biżuterii jako ozdoby i przedmiotu estetycznego.
4. Popularyzacja Legnicko - Głogowskiego Okręgu Miedzianego poprzez ukazanie możliwości twórczego wykorzystania srebra odyskowanego w trakcie przeróbki miedzi.
5. Przybliżenie społeczeństwu województwa legnickiego dorobku polskiego złotnictwa i twórcza konfrontacja autor - odbiorca.

ZAŁOŻENIA

1. Coroczna organizacja przeglądu w formie zaproszenia czołowych polskich i europejskich złotników do udziału w wystawach i sympozjach. W ramach przeglądu zorganizowana zostanie wystawa główna prezentująca aktualny dorobek złotnictwa polskiego, oraz wystawy towarzyszące, których celem będzie prezentacja aktualnych osiągnięć złotnictwa polskiego na tle historii i współczesnych światowych tendencji złotniczych.
2. Stworzenie możliwości grupowej współpracy młodych, wybitnych polskich złotników oraz konfrontacji złotników różnych pokoleń.
3. Utworzenie w Legnicy plenernego warsztatu złotniczego, oraz zapewnienie mecenatu wielkiego prądu i museów nad tą dziedziną twórczości.

4. Utworzenia w Okręgowym Muzeum Nierul w Legnicy kolekcji współczesnych unikatowych przedmiotów korpusek jako jedyną tego rodzaju w Polsce.

LEGNICA

Corocznie. Czerwiec /cały miesiąc/

WARSZATA

Dziele ekspozycyjne
Akademia Srebrna
Okręgowe Muzeum Nierul
Biuro Wystaw Artystycznych
77 "Dasa" w Legnicy

WOJEWÓDZTWO

1. Wojewoda Legnicki - Przewodniczący
2. Dyrektor Departamentu Plastyki MNIS
3. Dyrektor Zarządu, Muzeów i Ochrony Zabytków MNIS
4. Dyrektor Kancelarii IP "Dasa"
5. Dyrektor Kancelarii KRN
6. Przewodniczący MNIS
7. Przewodniczący W KRN

WARSZATA ORGANIZACYJNY

1. Dyrektor Wydziału Kultury i Sztuki OW - Przewodniczący
2. Dyrektor Okręgowego Muzeum Nierul - Sekretarz
3. Dyrektor Legnickiego Centrum Kultury - Członek
4. Kierownik IP "Dasa" w Legnicy - Członek
5. Kierownik MNIS w Legnicy - Członek
6. Przedstawiciel KRN - Członek
7. Konsultant terytorialny - Członek
8. Artyści wystawy - Członek
9. Szef reklamy wizualnej - Członek

KOSZTY

1. Organizacja wystaw
  - transport
  - działalność techniczno - organizacyjna /gabioty, materiały/
  - aranżacja wnętrza /projekt i wykonanie/
  - otwarcie /projekt i wykonanie/
2. Organizacja spotkań, sesji, wystaw
  - honoraria /tłumaczenia/
  - delegacje, noclegi, wyżywienie
3. Warsztat
  - stypendia podległości
  - koszt materiału /srebro/
  - narzędzia
4. Druki
  - katalog
  - plakat
  - zaproszenia - informacje
  - materiały posyłowe /honoraria/ - druk
  - dyplomy uczestnictwa
  - dyplomy nagród i wyróżnień
  - regulamin nagród i wyróżnień
5. Reklama wizualna
  - projekt i wykonanie reklamy w mediach i innych ośrodkach województwa legnickiego
  - znaczek srebrny /projekt i wykonanie/
  - znaczki identyfikacyjne /projekt i wykonanie/
6. Nagrody i wyróżnienia dla uczestników.
Przeznaczenie się roczne przyznania I nagrody i wyróżnień w dziedzinie biżuterii, przedmiotów korpusek, okresowo - nakładem twórczości, oraz nagrody za upowszechnianie sztuki złotniczej

/Projekt/

SCENARIUSZ

OWDOLNOLEKSIENGO PRZEGLĄDU FORM ZŁOTNICZYCH

"SZKLENO 80"

ORGANIZATORZY

1. Ministerstwo Kultury i Sztuki
2. Urząd Wojewódzki - Wydział Kultury i Sztuki
3. P.P. "Desa" w Warszawie
4. Urząd Miejski w Legnicy
5. Kombinat Górniczo - Hutniczy Niedzi w Lubinie
6. Wojewódzka Rada Związków Zawodowych w Legnicy
7. RM PZSNP w Legnicy
8. ZPAF Oddział w Legnicy

TERMIN

5 czerwca 1980r. do 6 lipca 1980 r.

MIEJSCE

Legnica
Akademia Rycerska, Okręgowe Muzeum Miedzi, P.P. "Desa", Miuro Wystaw
Artystycznych

SKŁAD KOMITETU ORGANIZACYJNEGO

1. mgr Józef Nocul - Z-ca Dyrektora WKIS - Przewodniczący
2. mgr Stanisław Kosiarski - Z-ca Dyrektora KGM - Z-ca Przewodniczącego w Lubinie
3. mgr Halina Gotowa - Dyrektor GMM - Sekretarz Przeglądu
4. mgr Marek Nowaczyk - Kierownik PP "Desa" - Komisarz Przeglądu
5. art. pla. Hanna Erzeńska - Kierownik BWA - Koordynator wydawnictw Lis
6. mgr Tadeusz Masojć - Dyrektor LCK - Koordynator techniczny
7. mgr Maksymilian Sierpiński - WRZ - Koordynator d/s wopół. z organizacjami, szkołami i zakładami pracy
8. mgr Elżbieta Nowaczyk - BWA - Szef propagandy

- 2 -

5. dr Irena Mał - Instytut Sztuki PAN - Konsultant nerytoryczny
10. art. pla. Maria Karwasi - Arzener wystaw
11. art. pla. Stefan Jabbowski - Szef reklamy wizualnej

SKŁAD ZŁOTNICZYCH KOLEKTORÓW

- Przewodniczący - Koordynacja zakwaterowania i transportu z Przeglądu. Rada nad sprawami finansowymi.
- Z-ca Przewodniczącego - Wyprawa z Komisarzem wystawy w zakresie tworzenia i działalności Placera Edukacyjnego. Rada nad wytworami popularnymi 2000.
- Sekretarz Przeglądu - Przewidzenie i dokumentacja korespondencji Przeglądu. Utrzymanie kontaktów między organizacjami, a władzami centralnymi, reprezentacja Towarzystwa Organizacyjnego w zakresie spraw organizacyjnych. Rada nad organizacją wystawy.
- Komisarz Przeglądu - Rada nad prawidłowością organizowania wystaw. Dobór autorów wystawy głównej i prowadzenie korespondencji dot. spraw nerytorycznych Przeglądu. Wyprawa z Z-ca Przewodniczącego w zakresie organizacji i działalności Placera Edukacyjnego. Rada nerytoryczna nad Przeglądem przy 40000 wyprawy z konsultantem nerytorycznym.
- Koordynator techniczny - Rada i odpowiedzialność nad działalnością techniczną - organizacyjną Przeglądu.
- Kierownik wystaw - Rada i odpowiedzialność za wszystkie wydawnictwa Przeglądu. Wyprawa z koordynatorem technicznym w zakresie wstępnego do wydawnictw.
- Koordynator d/s wopół. pracy z organizacjami, szkołami i zakładami pracy. - Utrzymanie kontaktów z organizacjami, szkołami i zakładami pracy. Propaganda Przeglądu w tych środowiskach na terenie woj. legnickiego. Wyprawa z szefem propagandy Przeglądu i koordynatorem technicznym.

- 3 -

- Szef propagandy - Utrzymanie kontaktów z prasą, radem i TV. Propaganda Przeglądu w kraju i zagranicą. Dokumentacja pracowa. Biuletyn wyprawa z szefem reklamy wizualnej.
- Konsultant nerytoryczny - Odpowiedzialność za właściwy dobór autorów i tematyki wystaw. Biuletyn wyprawa z Komisarzem Przeglądu.
- Arzener wystaw - Projekt i rada nad wykonaniem aranżacji wnętrza i wystaw Przeglądu. Wyprawa z szefem reklamy wizualnej.
- Szef reklamy wizualnej - Projekt i odpowiedzialność za właściwe wykonanie reklamy wizualnej w miejscu. Wyprawa z szefem propagandy i arzenerem wystaw. Projekt i organizacja wroczystego otwarcia Przeglądu. Wyprawa z Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego. Projekt i rada nad wykonaniem srebrnego znaczka pocztowego.

PROGRAM WYSTAWY

1. Wystawa główna - "SZKLENO 80"
Prezentacja ok. 1800 prac 45 artystów słabików polskich wykonanych w latach 1970 - 1980.
Nagrody: Między innymi za sprawną w trakcie tworzenia wystawy.
Zasada uczestnictwa - zaproszenie. Wybór autorów dokonuje Komisarz Przeglądu - mgr Marek Nowaczyk w porozumieniu z konsultantem - dr Ireną Mał i mgr Barbarą Cwiklińską - kierowniczką Biuletynu w Gliwicach.
Miejsce przeprowadzenia - Akademia Rycerska w Legnicy.
- Wystawy towarzyszące
1. Wystawa prac słabików Łotwy, Litwy i Estonii.
Prezentacja najlepszych osiągnięć słabików zgrupów artystycznych ZNR.
Organizacja wystawy obejmuje nią dr Irena Mał przy współpracy dyplomacji P.P. "Desa" w Warszawie.
Miejsce przeprowadzenia - OMI ul. Jana - partner.

2. Wystawa historyczna - "POLSKA HISTORIA PATRIOTYCZNA"
Prezentacja polskiej historii patriotycznej będącej w posiadaniu muzeów na terenie całej Polski.
Organizator wystawy: Okręgowe Muzeum Nierad w Legnicy przy pomocy prof. dr hab. Szymona Błaszczyńskiego.
Miejscem: Okręgowe Muzeum Nierad
3. Wystawa historyczna - "ENERGIĘ KOPCISZ"
Prezentacja przedmiotów kruszcowych ze szlaku szwedów i osób prywatnych.
Organizator wystawy: Okręgowe Muzeum Nierad
Miejscem: Okręgowe Muzeum Nierad
4. Wystawa monograficzna - "HISTORIA OGNIEM WYRZUCI"
Prezentacja prac Olgierda Vetecoa w lat 1945 - 1960 - sektora sztuki artystycznej w Polsce Ludowej.
Organizator: Biuro Wystaw Artystycznych w Legnicy.
Miejscem: PWA w Legnicy
5. Wystawa - "MÓJ DŹWIĘK"
Prezentacja prac plastycznych - sztuków, których debiut przypadający w latach 1979 - 1980 został wybrany oceniany przez krytykę artystyczną.
Organizator: MWA przy współpracy z Komisariatem Przeglądu.
Miejscem: Biuro Wystaw Artystycznych
6. Wystawa - "PROJEKT - OMIJAJCIE"
Prezentacja wyrobów srebrnych na tle projektów w celu ukazania procesu twórczego.
Organizator: P.J. "Dosa" w Legnicy
Miejscem: P.J. "Dosa" w Legnicy
7. Wystawa - "SIŁA - FUNKCJA SREBRA"
Prezentacja wyrobów produkcyjnych od rudy nieluzi do kłacy i drutu srebrnego będącego tworzywem przedmiotu srebrnego.
Organizator: KSM w Lubinie
Miejscem: Akademia Srebra

WYSTAWY POLSKIE - KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE

- Referencje:
1. Prof. dr hab. Szymon Błaszczyński /Główny Urząd Konserwatora N-wa/
referat - "Sztuka Polska na tle historii i współczesności"

2. Dr Gerhardt Krüger /Museum Duden - Berlin Zachodni/
referat - "Polskie sztuki w sztuce europejskiej"
  3. Dr Irina Rud /Instytut Sztuki PAN w-wa/
referat - "Tendencje i nurty w sztuce III i IV w."
  4. Art. plast. Jacek Kuchacz
referat - "Dziedzina sztuki"
  5. Art. plast. Joachim Gurdziak
referat - "Współczesne tendencje wystawiennicze w Europie"
Poradki do wybrania referatów wypracowano przedmiotami:
KSM - 2 osoby, KSM - 1 osoba /Międzynarodowa Wystawa Sztuki - Jaksoni/, STP - 2 osoby /Museum w Moskwie i Wiedeń/.
- Uczestnicy - około 100 osób zaproszonych /autorzy prac "Srebro 80", zaproszeni sztuki Danii, Litwy i Łotwy i krajów skandynawskich, przedstawiciele muzeów, instytucji naukowych, KSM, plastycy Legnicka Nierad/.
- Organizator: P.J. "Dosa" w Warszawie, KSM w Legnicy, STP w Legnicy.
Faktor terytorialny - dr Irina Rud
Termin: 6-7-8 czerwca 1980 r.
Miejscem: do uzgodnienia w terminie późniejszym.

WYSTAWY MIĘDZYNARODOWE

Organizowanie wariantu będącego srebro pracy artystów sztuków wykonujących unikatowe przedmioty ze srebra, które ze względu na trudności w otrzymaniu surowca nie mogą powstać w indywidualnych pracowniach. Wariant byłby również miejscem twórczej konfrontacji tendencji i nurtu polskiego sztuki i srebro przekazywania indywidualnych doświadczeń plastycznych sztuków.

Planem sztuki srebro cały rok na szczeblu zaproszenia po wstępnej akceptacji nadesłanych projektów prac.

Proponowane miejsce organizacji wariantu - niezaplanowane podjęcie - szereg Biuro Srebra, w którym należy przeprowadzić szereg akceptacji.

Proponuje się, aby dostawcą srebra dla planera był KSM w Lubinie.
Wariant ze srebro sztuki i srebro srebro, który wybrany prace których wyrobów przekazywana byłaby do Okręgowego Muzeum Nierad

Inne zaś jako przedmioty o wyjątkowej klasie artystycznej byłyby sprzedawane instytucjom i kolekcjonerom prywatnym.

Otwarcie Pleneru - 6 czerwca 1980 roku

Organizator: Kombinat Górniczo - Hutniczy Miedzi w Lubinie,
Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Legnicy

Konsultanci: mgr Marek Nowaczyk, art. plast. Giedysin Jabłoński.

DEJALNOŚĆ TECHNICZNO - ORGANIZACYJNA

- Projekt i wykonanie sprzętu ekspozycyjnego /150 gablot wystawowych/
- Zabezpieczenie transportu
- Zabezpieczenie srebra
- Zabezpieczenie organizacyjne wystaw i sympozjum

DRUKI

1. 2 plakaty /plakat autorski - projekt F. Starowiejski - 300 szt.
plakat informacyjny - 1000 szt.
Wydawca plakatów KAW/
2. Katalog główny + 7 wkładek informacyjnych o poszczególnych wystawach.
Wstęp w 5 językach - polski, angielski, francuski, niemiecki, rosyjski/
Koszt 800 szt.
3. Biuletyn posesyjny - 300 egz.
4. Zaproszenie do udziału w sympozjum - z programem.
5. Zaproszenie na Przegład - 500 szt.
6. Zaproszenie dla gości zagranicznych - wielojęzyczne - 150 szt.
7. Dyplom uczestnictwa - 90 szt.
8. Dyplomy nagród i wyróżnień
  - dyplom nagrody głównej 2 szt.
  - dyplom wyróżnienia 4 szt.
  - dyplom za upowszechnianie sztuki 1 szt.

Koszty Ogólnopolskiego Przeglądu Form Złotniczych "Srebro 80" - łącznie 1.249.000 tyś. zł.

„Śladem Nowaczyka” – kreatora i przyszłego artysty – jest więc zgromadzona w Muzeum Miedzi kolekcja srebra współczesnego, należąca do jednej z najliczniejszych w Polsce. Pozyskana drogą zakupów i darów liczy obecnie 560 obiektów, a jej główny trzon prezentowany na tegorocznej wystawie stanowi 238 prac unikatowej biżuterii oraz obiektów rzeźbiarskich artystów z całej Polski, którzy uczestniczyli w legnickich pokazach w latach 1979-2002. Pozostałe przedmioty to korpusowe srebra stołowe i galanteria biżuteryjna w stylu Art Déco, a także oryginalny warsztat złotniczy. Przy czym część tego zbioru, odnosząca się do prac nestorów przedwojennego złotnictwa – Henryka Grunwalda (1904-1958) i Józefa Fajngolda (1910-1998) oraz wyroby spółdzielni złotniczych takich jak Imago Artis, ORNO, a także Rytosztuka, zaprezentowano dwa lata temu w ramach ekspozycji historycznej *HANDMADE Polska sztuka srebra lat 1945-1979*⁹.

Trudne początki

Gromadzenie kolekcji przebiegało w dwóch etapach i z różnym nasileniem jeśli chodzi o zakup prac. Po *I Ogólnopolskim Przeglądzie Form Złotniczych SREBRO '79*, pozyskano do Muzeum Miedzi trzy wykonane z mosiądzu monumentalne naszyjniki Iwony Treli-Mroziuk z tzw. kolekcji kopernikańskiej, całkowicie odpowiadające na zadania postawione artystom w konkursie. Przygotowano je pierwotnie na pokazy strojów „Mody Polskiej” w Warszawie i „Telimeny” w Łodzi, a także na prezentację w ramach Międzynarodowych Targów w Paryżu¹⁰. Ponadto nabyto, pokazywane wówczas poza konkursem, wykonane po mistrzowsku dwie kute w srebrze „Głowy kobiet” Józefa Fajngolda w klimacie Art Déco. Zakupiono też bogato zdobione, niezwykle sakralia (krzyż i kielich) Łukasza Pyry¹¹, tworzone techniką nadtapianego srebra, sygnalizując tym samym zainteresowanie Muzeum Miedzi wcześniejszym okresem w złotnictwie i dawnymi jego technikami.

Nie zdecydowano się niestety na zakup, będących niejako w zasięgu ręki, prac Jadwigi i Jerzego Zaremskich, które prezentowano na jednej z wystaw towarzyszących temu *Przeglądowi*. Ich brak stanowi dzisiaj dla kolekcji znaczący uszczerbek¹², gdyż byli to artyści, którzy dali „początek twórczego odwrotu od tradycji, początek tendencji traktowania biżuterii w sposób autonomiczny, tworzenia nowej, równoprawnej dziedziny artystycznej”¹³. Nie pozyskano też innych najwybitniejszych prac pokazanych

9 *HANDMADE Polska sztuka srebra lat 1945-1979*, org. Galeria Sztuki w Legnicy przy współpracy Muzeum Miedzi, 2019 r. Autorka koncepcji wystawy i katalogu dr Krystyna Nowakowska; teksty: dr Krystyna Nowakowska, dr Dagmara Wójcik.

10 Op. cit., Irena Huml, *Wstęp do katalogu ...*, s. 42. Iwona Treli-Mroziuk, malarka i projektantka ubioru po łódzkiej PWSSP. Skrót PWSSP – Państwowa Szkoła Sztuk Plastycznych, odnosi się do dzisiejszej Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi.

11 Łukasz Pyra przedstawił te prace na wystawie Grupy PIRO w legnickiej Desie w 1978 r.; natomiast wystawa rzeźb i biżuterii Józefa Fajngolda towarzyszyła I Ogólnopolskiemu Przeglądowi Form Złotniczych w 1979 r.

12 Prace te trafiły do Muzeum w Gliwicach i Muzeum Sztuki Złotniczej w Kazimierzu Dolnym.

13 Anna Kwiecień, *Polska biżuteria srebrna w latach 1945-1980 z kolekcji Muzeum w Gliwicach, Okręgowe Muzeum Miedzi, 1991, w ramach VI Ogólnopolskiego Przeglądu Form Złotniczych SREBRO'90, kuratorka z ramienia muzeum – Krystyna Nowakowska, wystawa.*

podczas I OPFZ SREBRO '79, ilustrujących przeobrażenia w złotnictwie, a które trafiły do muzealnych kolekcji złotniczych w Gliwicach, Kazimierzu Dolnym i Malborku.

II Ogólnopolski Przegląd Form Złotniczych SREBRO '80, przyniósł dwie dobrze zapamiętane przez złotników konkursowe wystawy, a mianowicie na „łyżkę” oraz na „bransoletę i pierścionek” z użyciem miedzi, dające pole własnych interpretacji. Muzeum Miedzi po raz pierwszy, jako towarzyszącą ekspozycję, przedstawiło „Biżuterię patriotyczną” ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie¹⁴. Zasoby tworzonej kolekcji powiększyły się o interesujące pod względem projektowym przedmioty, czasem tylko łączące się formalnie z funkcją łyżki, czy bransolety. Charakteryzuje je oryginalność pomysłów, perfekcja wykonania i szlachetny efekt połączenia srebra i miedzi, wzmocniony niekiedy użyciem kamieni ozdobnych czy muszli perłowej. Zakupiono wówczas rzeźbiarską łyżkę Marii Frąckowiak-Ramach – III nagrodę i trzy obiekty wyróżnione – Marka Brzozowskiego, Stanisława Kędzierskiego oraz Witolda Mitko. Pomysłową łyżkę Stanisława Miziarskiego, nawiązującą do motywu „ust” z twórczości Salvadora Dalego, która otrzymała I nagrodę, nabyło Muzeum Złotnictwa w Kazimierzu Dolnym.

Z konkursu na „bransoletę i pierścionek z użyciem miedzi” do kolekcji w Muzeum Miedzi trafiło o wiele więcej prac. Były nimi: bransoleta Tadeusza Klimczaka – z frapującą „migającą” miedzianą kulka w klasycyzującej formie (I nagroda), pierścionek Stanisława Kędzierskiego (II nagroda), także niezwykle pomysłowy „srebrny zegarek” Radosławy Horbaczewskiej-Cieciury i Piotra Cieciury (III nagroda) oraz wyróżnione prace Andrzeja Bandkowskiego, Wiktora Gutta i Kamilli Rohn. Trzeba podkreślić, że pozyskano tym razem także obiekty o nowoczesnych, geometryczno-abstrakcyjnych formach, których stylistyka była zgodna z założeniami promowanymi podczas *Przeglądów Srebra* w Legnicy¹⁵.

Niespodziewana przerwa

Stan wojenny w Polsce w grudniu 1981 roku spowodował „zamrożenie” oficjalnej działalności w kulturze i zawieszenie tym samym tak dobrze zapowiadających się pokazów srebra w Legnicy. Powrócono do nich w 1983 r., przedstawiając dojrzałą pod względem koncepcji wystawę p.t. *Prezentacje*, którą przygotował Marek Nowaczyk, w dalszym ciągu pełniący funkcję nadkomisarza generalnego¹⁶. Nadmienić wypada, że godność ta samozwańczo sobie nadana, nawiązywała do miejsca i czasu, w których działał artysta, gdyż dzisiaj nazywałby się po prostu kuratorem¹⁷. Zgodnie z tak kształtowanym w oporze do władzy wizerunkiem, występował czasami w stylizowanym mundurze oficera radzieckiego, obwieszony medalami, co mogło się dla niego nieprzyjemnie skończyć, ale było odbierane przez uczestników z wielkim aplauzem.

14 Liliana Dziewałtowska Gintowt, Ewa Milicer, *Polska biżuteria patriotyczna 1830-1918, ze zbiorów Muzeum Narodowego i Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Okręgowe Muzeum Miedzi, 1981, II Ogólnopolski Przegląd Form Złotniczych SREBRO'80, kuratorka z ramienia Muzeum Miedzi w Legnicy – Łucja Wojtasik-Seredyszyn.*

15 Zakupiono także prace Janusza Bożka, Wojciecha Brzezińskiego, Marka Brzozowskiego, Adama Możdżenia i Jacka Kobielskiego.

16 Op. cit. Wywiad z Radosławą Horbaczewską-Cieciurą i Piotrem Cieciurą...

17 Op. cit. Giedymin Jabłoński, *Nowaczykowie...*

W stosunkowo niedługim czasie, zaproponowano w miejsce *Przeглядów Srebra* wystawy tematyczne, także o charakterze konkursowym, cenione wysoko przez artystów, gdyż w jednoznaczny sposób działały na ich wyobraźnię i ambicję do konkurowania. Stały się one swoistym *perpetuum mobile* tych imprez. Tak postawione zadanie zrealizowano podczas wielu interesujących ekspozycji, takich jak: *Sztuka przedmiotu* (1985), *Ona i On* (1986), *Białe i Czarne* (1986), *Srebro i Tkanina* (1988), *Kolor* (1988) i *Przestrzeń* (1992). Dla ścisłości wypada dodać, że wystawa pod hasłem *Kolor* była pierwszą międzynarodową wystawą w Legnicy, gdyż znani jurorzy pochodzili z Niemiec, a brali w niej udział artyści z wielu republik Związku Radzieckiego, a także Hiszpanii, Niemiec Zachodnich i Danii. Miał również miejsce pokaz strojów słynnego rosyjskiego projektanta mody Waczesława Zajcewa.

Rozwój kolekcji

Wydarzenia polityczne w kraju końca lat 80-tych oraz inne niekorzystne okoliczności sprawiły, że na zakupy kolejnych prac trzeba było poczekać, co doprowadziło do powstania luki w tym zbiorze. Dopiero podczas VI *Ogólnopolskiego Przeğerdu Form Złotniczych SREBRO* w 1991 r., powrócono do dawnego obyczaju uczestniczenia legnickiego Muzeum w pokazach złotniczych, przedstawiając wystawę *Polska biżuteria srebrna z kolekcji Muzeum w Gliwicach*¹⁸. Rozpoczął się także drugi etap tworzenia kolekcji, intensywnie powiększanej i profilowanej już dwutorowo. Z jednej strony skupiono się na jej uzupełnianiu poprzez nabywanie najwybitniejszych, bądź najbardziej nowatorskich prac nagrodzonych wcześniej na *Przeğerdach* i wystawach tematycznych. Z drugiej zaś, cofając się do okresu międzywojennego, gromadzono dzieła wspomnianych wyżej prekursorów polskiego złotnictwa w srebrze oraz spółdzielni złotniczych utworzonych po 1945 r. Drogą najkrótszą, choć nie najłatwiejszą, do tak postawionego zadania stały się organizowane wystawy, które stwarzały szanse na kolejne nabytki. Trzeba podkreślić, że konsultantem tych szeroko zakrojonych poczynań była już wówczas nieoceniona Pani prof. Irena Huml.

Muzealnym przedsięwzięciem o dużym zasięgu, którego celem było właśnie wypełnienie brakującego ogniwa w tak tworzonej kolekcji, stała się wystawa *15 lat legnickich pokazów srebra artystycznego*¹⁹, zorganizowana w 1995 r. Pokazano na niej dorobek *Przeğerdów* i wystaw tematycznych, prezentując 303 obiekty złotnicze. W efekcie tych działań, udało się wiele z nich pozyskać do Muzeum drogą zakupów i darów. Wiodącą, awangardową grupę wśród nich, w duchu założeń programowych *Przeğerdów*, stanowią chłodne w wyrazie obiekty biżuteryjne i rzeźbiarskie o wysublimowanej prostocie, najczęściej zgeometryzowanych, technicystycznych formach, silnie polerowanych powierzchniach, czasem rozbitych celowym pęknięciem czy załamaniem, to znów dodanym elementem stanowiącym np. akcent barwny czy inny, dopełniający ich wyraz. Wielu artystów z wymienionych lat jest w kolekcji reprezentantami tej stylistyki, m.in. Andrzej Boss, Agnieszka Bruzda, Anna i Andrzej Bandkowsky,

18 Op. cit. Anna Kwiecień *Polska biżuteria srebrna...*

19 Op. cit. Wystawa i katalog *15 lat legnickich pokazów srebra artystycznego*, Muzeum Okręgowe w Legnicy 1995 r., autorka - Krystyna Nowakowska. Ekspozycja towarzyszyła VIII *Ogólnopolskiemu Przeğerdowi Form Złotniczych SREBRO'94*, teksty: prof. Irena Huml, Jacek A. Rochacki, Michał Gradowski, Krystyna Nowakowska.

Tomasz Jagiełło, Joanna i Tadeusz Jaworscy, Iwona Trela-Mroziuk, Mariusz Pajęczkowski, Bożena Marciniak-Skowron, Michał Ślusarczyk, Ewa i Jacek Skrzyński czy Marcin Zaremski.

Malarstwo i fotografia także stanowiły inspiracje dla złotników podczas podejmowania wyzwań artystycznych. W kolekcji Muzeum Miedzi jest ich znaczna reprezentacja. Są to brosze-obrazy „malowane” srebrem, miedzią i mosiądzem z akcentami złota oraz emalii. Ich autorami są m.in. Grażyna i Włodzimirz Stelmaszczykowie, Robert Kulesza, Ewa i Łukasz Zaremscy. W tej grupie znajduje się również naszyjnik z fragmentem fotograficznego portretu autorstwa Ewy Franczak i Stefana Okołowicza.

Aktualny wówczas, tak jak i dzisiaj, był nurt ekologiczny przedstawiany w wielu artystycznych interpretacjach. Jedną z nich jest malarski świat afrykańskich zwierząt stworzony przez Kamillę Rohn w emalii i srebrze, stanowiący oryginalny wzór biżuteryjnych przedmiotów. Monumentalne naszyjniki wykonane z kolca jeżozwierza i srebra - nawiązujące dowcipnie do własnego nazwiska zaproponował Jarosław Kolec. Pozyskano też do kolekcji kompozycję złożoną z obłych form oksydowanego srebra i kamiennych otoczków Ewy Franczak i Stefana Okołowicza, czy ciekawy naszyjnik i pierścień małżeństwa Ewy i Łukasza Zaremskich, stanowiące twórcze nawiązanie do pierwszych w naszym złotnictwie prac z użyciem polnych kamieni.

Nowe, plastyczne myślenie objęło temat życia codziennego, różnorodność wrażeń płynących ze świata realnego, pejzażu, najbliższego otoczenia. I tak klimat małych miasteczek urzeczywistnił w miniaturowej uliczce Jerzy Gurgul, a pomysłowe brosze „Okna” stworzył Marcin Zaremski. Temat „pracy” znalazł także biżuteryjne odzwierciedlenie w bransoletce „Stół lutnika” Tomasza Zaremskiego czy „Notatniku” Małgorzaty Müldner-Nieckowskiej. Pojawiły się odniesienia do rozrywki w obiekcie „Szachy” małżeństwa Barbary i Andrzeja Bielaków. O wejście w sferę *fashion* pokusiła się Hanna Zdanowska tworząc niezwykle efektowne obiekty o nazwie „Suknia” i „Kołnier”, które przykuwają uwagę widzów podczas każdorazowej ekspozycji tych prac.

Ważny dla kolekcji plon przyniosły prace z wystawy konkursowej pod tytułem „Przestrzeń” oraz inne odnoszące się do tego samego zagadnienia w wieloaspektowym znaczeniu i w różnorodnych konwencjach artystycznych. Zakupiona została nie tylko koronkowa struktura ze szkła łączonego z „umowną” srebrną nicią autorstwa Anny Skibskiej i Piotra Szewczyka, praca Wojciecha Kochmana nawiązująca do dawnej architektury, czy poruszająca wizja przestrzeni Elżbiety Held. Są też rzeźbiarskie bransolety Bohdana Suchodolskiego oraz Magdaleny i Tomasza Stajszczaków. Niezwykła, spiralna praca „Krzywik przestrzenny” Leszka Weissa nie ma sobie równej, tak pod względem pomysłu jak i wykonania z polerowanych, ruchomych elementów ze srebra, miedzi, mosiądzu - połączonych stalowymi przegubami. Po odpowiednim „rozciągnięciu” spełnia ona funkcję to bransolety, to znów wysmakowanego obiektu rzeźbiarskiego. W tej grupie znajduje się także biżuteria, której projekty cechuje pewien dystans do eksperymentu, za to nacisk położony na tworzenie piękna nowych form dla potrzeb użytkownika zgodnie z zasadami złotniczego kunsztu. Jej autorami są m.in. Robert Kulesza, Andrzej Szadkowski, Piotr Szewczyk, Radosław Szczepański i Jarosław Westermarck.

W kolekcji SREBRO '79 znajdują się też prace oczekiwane z wielką ciekawością i niecierpliwością, tak przez uczestników imprez spod znaku srebra jak i ich miłośników. Mowa oczywiście o złotniczych żartach, na które zawsze jest zapotrzebowanie. Obiekty te często powstawały z nietrwałych materiałów, jak choćby wykonana przekornie z cukru „cukiernica”, Giedymina Jabłońskiego, dlatego pro-

gramowo, z uwagi na długą perspektywę funkcjonowania muzealnego zbioru, nie gromadzono ich. Niemniej, dla zasygnalizowania tego zjawiska, pewną ich grupę zakupiono. Wśród nich na uwagę zasługuje zrealizowane tym razem przy użyciu pełnego warsztatu złotniczego, kpiarskie dzieło Marka Milanowskiego „Zestaw pomiarowy: typ party disco, norma <Daj Boże>”, praca „Kajdanki” Lucyny i Marka Nieniewskich czy „Naszynnik” Bohdana Suchodolskiego wykonane z amerykańskich szczoteczek do zębów i „ruskich” śrubek. Do tej grupy prac w muzealnym zbiorze należy również słynny concept – „Berecik” ze srebrną antenką – autorstwa Andrzeja Cubrzyńskiego, Krzysztofa Gińko i Radosława Szczepańskiego. Został on zaprojektowany dla „nadkomisarza generalnego” Marka Nowaczyka i wywoływał ogólną radość, szczególnie noszony przez obdarowanego.

Wypełnianie przez legnickie *Przeglądy* zadań związanych z poszukiwaniem nowych rozwiązań w srebrze, nie dotyczyło tylko biżuterii, ale także obszaru sztuki stołu. Takie było założenie podczas organizacji wspomnianego wyżej konkursu „na łyżkę” oraz kilkanaście lat później, kiedy zaproponowano temat „Srebra stołowe i nie tylko”. W kolekcji jego trwałym świadectwem są realizacje, których cechą jest odejście od utartych wzorów. Wśród nich dwie patery „Czar trzech kótek” Jacka Byczewskiego stanowiące wybitne kreacje alternatywne dla stołu, Sławomira Fijałkowskiego „Przeciw sztućce!” będące wyrazem artystycznych penetracji autora czy przewrotne i perfekcyjne „danie” nazwane przez jego autorkę Aleksandrę Mamoń „Sałatka z krewetkami”, składające się z naszyjnika i kolczyków umieszczonych na ...sałacie! Tytułowe „nie tylko” odnosi się też do „Kompletu do kawy” Dariusza Szafranieckiego, wówczas obrazoburczej pracy, stanowiącej jednoznaczne odstępstwo od zasad tradycyjnie pojmowanego złotnictwa.

Należy podkreślić fakt pojawienia się w prezentowanych obiektach nowych metali komponowanych ze srebrem – jak niedocenianej dotąd miedzi, czy mosiądzu, ale też stali czy aluminium, a szczególnie tytanu w biżuterii Joachima Sokólskiego. Włączano nie tylko tradycyjne kamienie ozdobne w tym często muszlę abalone, ale i rzadko używane, takie jak obsydian. Miękkosc i kolor nadawała tkanina, zaskakującym zjawiskiem stała się popularność początkowo hebanu, a następnie papieru, wprowadzonego z powodzeniem w złotniczych kreacjach Jacka Kobińskiego i Michała Smyki, a nawet banknoty i płyta kompaktowa, które znalazły ciekawe zastosowanie w biżuterii Tomasza Mayzla.

Zamykając temat kolekcji SREBRO '79, należy podkreślić fakt przełamania przez artystów wszelkich stereotypów w dziedzinie autorskiego złotnictwa, tak pod względem formy, wyrażanych emocji, jak i docierania do nowej grupy odbiorców ceniących przede wszystkim doskonałość projektu, a nie tylko jego wartość materialną. „Legnickie srebro” stało się w pewnym sensie rozpoznawalną pod względem stylistyki marką i to o zasięgu międzynarodowym, co jest wielkim osiągnięciem organizowanych tu imprez, za co wszystkim organizatorom należą się gorące podziękowania. Po zmianie formuły *Przeglądów* z ogólnopolskich na międzynarodowe, w Muzeum Miedzi podjęto decyzję o zaprzestaniu dalszego powiększania zbioru. Ostatnie nabytki były związane z przygotowywaną wystawą w Polskim Muzeum w Chicago w 2002 r., ustanawiając tym samym graniczną datę historycznej już kolekcji dokumentującej dorobek polskiego złotnictwa.

Dr Krystyna Nowakowska

Popularyzacja kolekcji SREBRO'79

WYSTAWY AUTORSKIE

wraz z katalogami i artykułami w kraju i zagranicą

Krystyna Nowakowska

- *Srebro Art Déco z kolekcji Marka Sosenki*, Muzeum Okręgowe w Legnicy, 1993 (2 edycje: Muzeum Miedzi w Legnicy i Muzeum Narodowe w Szczecinie).
- *15 lat legnickich pokazów srebra artystycznego*, Muzeum Okręgowe w Legnicy, 1995.
- *Józef Fajngold 1910-1998. Rzeźbiarz i złotnik*, Muzeum Miedzi w Legnicy, 1997 (3 edycje: Muzeum Miedzi w Legnicy, Targi Biżuterii i Zegarków *Złoto Srebro Czas* w Warszawie i Żydowski Instytut Historyczny w Warszawie).
- *Henryk Grunwald 1904-1958. Mistrz kompozycji w metalu*, Muzeum Miedzi w Legnicy, 1998.
- *Srebrne fascynacje. Kolekcja srebra artystycznego ze zbiorów Muzeum Miedzi w Legnicy*, Muzeum Miedzi w Legnicy, 2002 (4 edycje: The Polish Museum of America w Chicago, USA, Targi Biżuterii i Zegarków *Złoto Srebro Czas* w Warszawie, Muzeum Miedzi w Legnicy i Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze).
- *Twórczość w metalu Henryka Grunwalda (1904-1958)*, Targi Biżuterii i Zegarków *Złoto Srebro Czas* w Warszawie, 2010.
- *HANDMADE. Polska sztuka srebra lat 1945-1979*, Galeria Sztuki w Legnicy, 2019 r. prezentowana w / zorganizowana we współpracy z Muzeum Miedzi w Legnicy.

ARTYKUŁY

- *Srebro Art Déco z Muzeum Miedzi w Legnicy*, w: „Złoto i Czas”, nr 1 (98) 1998.
- *Henryk Grunwald (1904-1958) mistrz kompozycji w metalu*, w: „Polski Jubiler”, nr 2 (7) 1999.
- *Srebrne fascynacje – kolekcja srebra współczesnego ze zbiorów Muzeum Miedzi w Legnicy*, w: „Zegarki i Biżuteria”, nr 10 (67) 2002.
- *Srebrne fascynacje. Polskie srebro ze zbiorów Muzeum Miedzi w Legnicy – wystawa w Polskim Muzeum w Chicago*, w: „Polski Jubiler”, nr 2 (16) 2002.
- *Józef Fajngold (1910-1998) rzeźbiarz i złotnik przedwojennej Warszawy*, w: „Polski Jubiler”, nr 4 (21) 2003.
- *Twórczość jak pieśń... Wystawa prac Józefa Fajngolda*, w: „Zegarki i Biżuteria”, nr 7-8 2006.
- *Srebrne piękności*, w: „Art & Business”, nr 7-8 2006.
- *Srebrne fascynacje – kolekcja srebra współczesnego w zbiorach Muzeum Miedzi w Legnicy*, w: „Biżuteria w Polsce”, Materiały z IV Sesji Naukowej zorganizowanej przez Toruński Oddział Stowarzyszenia Historyków Sztuki oraz Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. w Gdańsku, w dniach 6-7 marca 2003, Toruń, 2003.
- *Kolekcja polskiego srebra współczesnego w Muzeum Miedzi w Legnicy*, 2014, <http://www.bizuteriaartystycznawpolsce.pl>, dostęp 1.04.2021.

WYSTAWY

przygotowane we współpracy z innymi muzeami i prezentowane w ramach imprez srebra

- *Polska biżuteria srebrna w latach 1945-1980 z kolekcji Muzeum w Gliwicach*, Okręgowe Muzeum Miedzi w Legnicy, 1991.
- *Rzemiosło artystyczne ze zbiorów Muzeum Jana Matejki w Krakowie*, Muzeum Miedzi w Legnicy, 1995.

Łucja Wojtasik-Seredyszyn

- *Dawne srebro z kolekcji Muzeum Narodowego w Szczecinie*, Muzeum Miedzi w Legnicy, 1999, we współpracy z Krystyną Nowakowską.
- *Kolekcja Art Déco ze zbiorów Muzeum Miedzi w Legnicy*, 1997, Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu; Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, 2002; Muzeum Regionalne w Środzie Śląskiej, 2004.
- *Biżuteria od biedermeieru do art déco*, współorganizowana przez Muzeum Miedzi w Legnicy z Muzeum Mazowieckim w Płocku oraz Muzeum Sztuki Dekoracyjnej w Poznaniu i prezentowana w tych Muzeach, 2007-2008.
- *Powrót elegancji Art Déco* - 2007 r. w Muzeum Lubuskim w Gorzowie Wlkp.
- *Magiczna i industrialna* - współczesna polska biżuteria artystyczna, Muzeum Miedzi w Legnicy, 2008, we współpracy z Jerzym Brukwickim.
- *Polska biżuteria współczesna ze zbiorów Muzeum Miedzi w Legnicy*, Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu, 2008.
- *W dążeniu do piękna i doskonałości. O kobietach i ich upodobaniach*, Muzeum Miedzi w Legnicy, 2009.
- *Zafascynowani srebrem*, Muzeum Regionalne w Chojnowie, 2009.
- *Granice srebrnych przestrzeni. Polska biżuteria II połowy XX wieku z kolekcji prof. Ireny Huml*, Muzeum Miedzi w Legnicy we współpracy z Galerią Sztuki w Legnicy w ramach Legnickiego Festiwalu SREBRO, 2011.
- *Srebro w kilku odsłonach*, Muzeum Miejskie w Nowej Soli, 2015.

Dorota Bocheńska

- *Dawne srebro śląskie*, Okręgowe Muzeum Miedzi w Legnicy, 1989.

HANDMADE 2

SILVER '79 Collection
at the Copper Museum

Towards "artistic anarchy"

The changes that took place in Polish goldsmithing in the 1970s were driven not only by a higher standard of living, but above all by the need for artistic freedom, focused on the knowledge coming from the West. As a result, the young generation of artists, fascinated by new ideas and visions of human development, began to strive for their own, independent artistic expression.

A pioneer in this field was Lena Kowalewicz-Wegner, an artist and teacher, the creator of today's Studio of Jewellery Design at the Academy of Fine Arts in Łódź¹¹. However, the most avant-garde for the new look at design in silver jewellery was the UFO Group founded by Jacek Byczewski, Jacek Rochacki, Joachim Sokólski and Marcin Zaremski in 1976². Their innovative and distinctive concepts, based on solid educational foundations, practical knowledge acquired in family workshops and participation in exhibitions abroad, started a "goldsmithing fire".

The group also had a certain sense of mission in building the new trend³³. Another invigorating impulse was the exhibition of modern jewellery, this time by Dutch artists, shown in Warsaw, Wrocław and Lublin. "It was a kind of shock for our goldsmithing community, and at the same time it unexpectedly opened new opportunities for it. A phase of a truly new, European approach to form began. Tradition and binding canons were broken, inhibitions were rejected and some goldsmiths suddenly moved towards artistic anarchy"⁴ - as Radosława Horbaczewska-Cieciura and Piotr Cieciura reflected on this stage years later.

"Nowaczyk's footprint"⁵

What was missing, however, was an institutionalised and state-funded platform for presentation, competition and promotion, which could consolidate the community dynamically moving towards

---

1 Katarzyna Witas, *Lena Kowalewicz Wegner - artist jeweller*, in: "Jubiler", no. 1 (15), 2002.

2 Joachim Sokólski was the forerunner in this group and his exhibition at the Zapiecek Gallery in Warsaw in 1975 became a sensation.

3 Jacek Rochacki, artist's statement included in: *Catalogue of the exhibition SILVER'80, 2nd National Review of Jewellery Forms*, Legnica, 1980, p. 58.

4 Interview with Radosława Horbaczewska-Cieciura and Piotr Cieciura conducted and published by Izabela Sadurska, in: *catalogue 5th National Review of Jewellery Forms*, Legnica, 1994, p. 9.

5 Phrase taken from: Izabela Sadurska's interview with Jan Bocheński, director of the Artistic Exhibition Office in Legnica, *Catalogue of the 5th National Review of Jewellery Forms*, Legnica, 1988, p. 12.

new goals. At this moment, as if to order, there appeared an invaluable initiative of Marek Nowaczyk, an art historian, who ran the Desa Salon in Legnica, and his wife Elżbieta Held. They proposed to establish a centre for contemporary silver art⁶, which was to prepare cyclical exhibitions in the form of competitions, presenting current works of artists from all over Poland, and – in the longer run – also from abroad.

Today it seems shocking and almost impossible that in the so-called Soviet Legnica, such far-reaching plans could have succeeded. “If these exhibitions had been organised in Warsaw, Łódź or Kraków, they would certainly have been influenced in some way by the local community, which would have become the dominant factor. In this respect, Legnica was a no man’s land and therefore equally suitable for everyone», as the afore mentioned artists⁷ wrote – which seems to explain everything.

Undoubtedly, Nowaczyk’s “arrival on the scene” caused an enthusiastic opening up, mainly of the young generation, to new currents. Their fascination with fresh concepts, close to their own ideas, drawn from science, technology or other fields of culture and art, as well as observations of events of such significance as the first journeys into space, made the aspiring goldsmiths make up for their technological deficiencies surprisingly quickly. This was necessary, as the new generation of goldsmiths was made up of people with various educational backgrounds, sometimes rather distant from goldsmithing. And what is important, a large group inside the community were women artists.

Marek Nowaczyk was able to engage in his plan Legnica city authorities, whose involvement to this day brings splendour to the ongoing festival of artistic silver in Legnica. He also enlisted the help of scholarly bodies in the persons of Professor Irena Huml (1928-2015) of the Polish Academy of Sciences and the eminent expert in this field, Michał Gradowski (1932-2014) of the Office for Monuments Documentation in Warsaw. As a result of this cooperation, a comprehensive programme was created to present the work of Polish goldsmiths and to direct their activities towards the art of silver based on sound craftsmanship. The aim was to “broaden the circle of interest beyond the forms of unique jewellery, (...) and to include proposals of sculptural forms next to pieces created (...) as examples of object art”⁸.

This impressive plan assumed not only the organization of competition exhibitions, workshops and popular science conferences within the framework of the *National Review of Jewellery Forms SILVER*, but also the presentation of historical exhibitions and the creation of a collection consisting of the best jewellery works as well as other objects. The latter two tasks were undertaken by the Copper Museum in Legnica, for which it was an opportunity to create a most up-to-date, unique collection, fostered by both – the creators and the organizers.

“Nowaczyk’s footprint” is then one of the largest in Poland collection of contemporary silver gathered in Legnica Copper Museum. Acquired through purchases and donations, it comprises now 560 objects, and its core, presented at this year’s exhibition, consists of 238 pieces of unique jewellery and

6 Giedymin Jabłoński, in his article *Nowaczykowie*, writes that the co-author of the idea was the artist Elżbieta Held, wife of Marek Nowaczyk, in: *Sylwetki twórców „Zegarki i biżuteria”* 9/2004 (87).

7 ibidem

8 Irena Huml, Introduction to the catalogue of the *SILVER ’79* exhibition, Legnica, 1979, p. 5 and 6.

sculptural objects by artists from all over Poland, who participated in Legnica shows between 1979 and 2002. The remaining objects are table silver and jewellery accessories in the Art Deco style, as well as an authentic goldsmith’s workshop. A part of this collection, relating to the works of the doyens of pre-war goldsmithing – Henryk Grunwald (1904-1958) and Józef Fajngold (1910-1998), as well as the products of goldsmith cooperatives such as Imago Artis, ORNO, and Rytosztuka, was shown two years ago as part of the historical exhibition *HANDMADE Polish Silver Art 1945-1979*⁹.

Difficult beginnings

The accumulation of the collection proceeded in two stages and with varying intensity as regards purchases. After the *1st National Review of Jewellery Forms SILVER ’79*, the Copper Museum acquired 3 monumental brass necklaces by Iwona Trela-Mroziuk from the so-called Copernican collection, fully matching the tasks set for the artists participating in the competition. They were originally prepared for the fashion shows of “Moda Polska” in Warsaw and “Telimena” in Łódź, as well as for presentation at the International Fair in Paris¹⁰. Moreover, 2 masterly forged in silver “Women’s Heads” by Jozef Fajngold in Art Deco style, shown at that time outside the competition, were acquired. Other purchases were richly ornamented, unusual sacral objects (a cross and a chalice) by Łukasz Pyra¹¹, made using the technique of melted silver, thus signalling the Copper Museum’s interest in the earlier period in goldsmithing and its old techniques.

Unfortunately, it was decided not to purchase the works of Jadwiga and Jerzy Zaremski, which were presented at one of the exhibitions accompanying the Review in 1979. Their absence is a significant detriment¹² to the collection because those were the artists who prompted “the beginning of the creative turn away from tradition, the beginning of the tendency to treat jewellery in an autonomous way and of creating a new, equal artistic field”¹³. Other most outstanding works shown during the *1st National Review of Jewellery Forms SILVER ’79*, illustrating transformations in goldsmithing, and which found their way to museum goldsmith collections in Gliwice, Kazimierz Dolny and Malbork, were not acquired either.

The *2nd National Review of Jewellery Forms SILVER ’80*, brought two memorable competition exhibitions which featured a “spoon” and a “bracelet and a ring” executed with the use of copper and pro-

9 *HANDMADE Polish silver art from 1945 to 1979*, Art Gallery of Art in Legnica, 2019. Author of the exhibition and catalogue: Krystyna Nowakowska PhD; articles: Krystyna Nowakowska PhD, Dagmara Wójcik PhD.

10 Op. cit., Irena Huml, Introduction to the catalogue ..., p. 42. Iwona Trela – Mroziuk, painter and fashion designer, graduate of the PWSSP State School of Fine Arts in Łódź, i.e. today’s Academy of Fine Arts in Łódź.

11 Łukasz Pyra presented these works at the PIRO Group exhibition in Desa in Legnica in 1978; whereas the exhibition of sculptures and jewellery by Józef Fajngold accompanied the *1st National Review of Jewellery Forms*, Legnica, 1979.

12 These works went to the Museum in Gliwice and the Museum of Goldsmiths’ Art in Kazimierz Dolny.

13 Anna Kwiecień, *Polish silver jewellery in the years 1945-1980 from the collection of the Museum in Gliwice*, District Copper Museum, 1991, curator on behalf of the museum – Krystyna Nowakowska, exhibition within the framework of the *6th National Review of Jewellery Forms*, Legnica, 1990.

viding room for personal interpretation. The Copper Museum presented "Patriotic jewellery" from the collections of the National Museum in Warsaw¹⁴ for the first time, as an accompanying show. The collection was expanded to include interesting items in terms of design, sometimes only formally linked with the function of a spoon or bracelet. They are characterised by originality of ideas, perfection of workmanship and a rare effect of combining silver and copper, sometimes enhanced with the use of ornamental stones or pearl shells. The sculptural spoon by Maria Frąckowiak Ramach was awarded the 3rd prize and 3 objects won distinctions - by Marek Brzozowski, Stanisław Kędzierski and Witold Mitko. The ingenious spoon by Stanisław Miziarski, alluding to the "mouth" motif from the work of Salvadore Dali, which received First Prize, was purchased by the Museum of Goldsmithery in Kazimierz Dolny.

Many more works from the competition for a "bracelet and ring made with the use of copper", found their way into the Copper Museum collection. These included Tadeusz Klimczak's bracelet with an intriguing "flashing" copper ball in a classicising form - 1st prize, Stanisław Kędzierski's ring - 2nd prize, and also the extremely ingenious "silver watch" by Radosława Horbaczewska-Cieciura and Piotr Cieciura - 3rd prize, as well as distinction-winning works by Andrzej Bandkowski, Wiktor Gutt and Kamilla Rohn. It should be emphasised that this time we also obtained objects of modern, geometric and abstract forms, in a style already falling in line with the assumptions of Legnica Silver Reviews¹⁵.

Unexpected break

The introduction of martial law in Poland in December 1981 caused a "freeze" in official cultural activity and the suspension of the promising silver show in Legnica. It returned in 1983 with a conceptually mature exhibition entitled *Presentations*, prepared by Marek Nowaczyk, who continued to hold the position of Chief Superintendent¹⁶. It is worth mentioning that this self-appointed title referred to the place and time in which the artist was active, as today he would simply be called a curator¹⁷. In line with the image shaped in the course of his resistance to the communist authorities, he sometimes appeared in a stylised Soviet officer's uniform, wearing medals, which could have had adverse consequences for him, but which the participants received with great applause.

In a relatively short time, thematic exhibitions, also of a competitive character, were proposed instead of Silver Reviews. They were highly valued by artists, because they clearly had an impact on their imagination and ambition to compete. As a result they became a kind of perpetuum mobile of these

---

14 Liliana Dziewałtowska-Gintowt, Ewa Milicer, *Polish Patriotic Jewellery 1830-1918, from the collections of the National Museum and the Museum of the Polish Army in Warsaw*, the District Copper Museum, 1981, curator on behalf of the Copper Museum in Legnica - Łucja Wojtasik-Seredyszyn, *2nd National Review of Jewellery Forms*, Legnica, 1980.

15 The works of Janusz Bozek, Wojciech Brzeziński, Marek Brzozowski, Adam Możdżen and Jacek Kobielski were also purchased. Exhibition and catalogue *15 years of Legnica's artistic silver shows*, District Museum in Legnica 1995, author - Krystyna Nowakowska. The exhibition accompanied the 8th National Review of Jewellery Forms, Legnica, 1994, articles: prof. Irena Huml, Jacek A. Rochacki, Michał Gradowski, Krystyna Nowakowska.

16 Op. cit. Interview with Radosława Horbaczewską Cieciura and Piotr Cieciura...

17 Op. cit. Giedymin Jabłoński, *Nowaczykowie*, ...

events and rendered several interesting exhibitions, such as: *The Art of the Object* (1985), *She and He* (1986), *White and Black* (1986), *Silver and Fabric* (1988), *Colour* (1988) and *Space* (1992). For the sake of accuracy, it should be added that the *Colour* exhibition was the first international presentation in Legnica, because the famous jurors came from Germany, and the participants - from many republics of the Soviet Union, as well as from Spain, West Germany and Denmark. There was also a fashion show by the famous fashion designer Vyacheslav Zaitsev.

Development of the collection

Political events at the end of the 1980s and other unfavourable circumstances made it necessary to wait for the purchase of subsequent works, which led to a gap in the collection. It was not until the *6th National Review of Jewellery Forms SILVER* in 1991 that the former custom of Legnica Museum's participation in jewellery shows was resumed, with the presentation of the exhibition *Polish silver jewellery from the collection of the Museum in Gliwice*¹⁸.

The collection was now extensively expanding and it was being streamlined in two directions. The second stage of its development began. On the one hand, the focus was on acquisition of the most outstanding or most innovative works awarded earlier at reviews and thematic exhibitions. On the other hand, going back to the inter-war period, works of the afore-mentioned precursors of Polish goldsmithing in silver and of goldsmith cooperatives established after 1945 were collected. The shortest, although not the easiest way to accomplish this task was organising exhibitions, which created opportunities for new acquisitions. It should be emphasised that the consultant for these wide-ranging activities was the already invaluable Professor Irena Huml.

A large-scale museum undertaking, the aim of which was precisely to fill the missing link in the collection thus created, was the exhibition *15 years of the Legnica Artistic Silver Show*¹⁹, organised in 1995. It showcased the achievements of the Reviews and thematic exhibitions, presenting 303 goldsmith objects. As a result of these activities, after the exhibition was closed, a significant number of exhibits was acquired by the Museum through purchases and donations. The leading, avant-garde group among them, in line with the programme assumptions of the Reviews, are jewellery and sculpture objects, cool in expression, characterised by sublime simplicity, most often with geometrised, technician forms, highly polished surfaces, sometimes broken with an intentional crack or fold, sometimes with an added element constituting e.g. a colour accent or another, complementing their expression. Many artists from that period represent this style through their works in the collection. They are, among others: Andrzej Boss, Agnieszka Bruzda, Anna and Andrzej Bandkowsky, Tomasz Jagiełło, Joanna and Tadeusz Jaworscy, Iwona Trela-Mroziuk, Mariusz Pajęczkowski, Bożena Marciniak-Skowron, Michał Ślusarczyk, Ewa and Jacek Skrzyński, and Marcin Zaremski.

Painting and photography were also inspirations for goldsmiths when undertaking artistic challenges. There is a significant representation of them in the collection of the Copper Museum. These

---

18 Op. cit. Anna Kwiecień *Polish silver jewellery*...

19 Op. cit. Exhibition and catalogue *15 years of Legnica silver shows*, ...

are brooches/paintings "painted" in silver, copper and brass with accents of gold and enamel. Their authors include Grażyna and Włodzimierz Stelmaszyk, Robert Kulesza, Ewa and Łukasz Zaremscy. This group also includes a necklace with a fragment of a photographic portrait by Ewa Franczak and Stefan Okołowicz.

Current then, as now, was the ecological trend visible in many artistic interpretations. One of them is the painting world of African animals, created by Kamilla Rohn in enamel and silver, which is an original pattern for jewellery representations. Monumental necklaces made of porcupine spines and silver - making a witty reference to his own name [Polish word *kolec* means a *spine* or a *quill* in English] - were proposed by Jarosław Kolec. A composition consisting of round forms of oxidised silver and stone pebbles by Ewa Franczak and Stefan Okołowicz, or an interesting necklace and ring by Ewa and Łukasz Zaremski, a creative reference to the first works in our goldsmith's craft using field stones, were also acquired for the collection.

New artistic thinking embraced the theme of everyday life, a variety of impressions coming from the real world, from the landscape, from the closest surroundings. Thus the atmosphere of small towns was realised in the miniature street by Jerzy Gurgul and the imaginative brooches called *Windows* by Marcin Zaremski. The theme of "work" was also reflected in the jewellery as in Tomasz Zaremski's *Solder's Table* bracelet and Małgorzata Müldner-Nieckowska's *Notebook*. There were also references to entertainment in the object *Chess* by Barbara and Andrzej Bielak. Hanna Zdanowska entered the sphere of fashion, creating very impressive objects called *Dress* and *Collar*, which attract the viewers' attention during each exposition.

Works from the competition exhibition entitled *Space* as well as others relating to the same issue in a multifaceted sense and in various artistic conventions yielded an important result for the collection. The Copper Museum bought a lacy structure made of glass combined with "conventional" silver thread by Anna Skibska and Piotr Szewczyk, a work by Wojciech Kochman referring to old architecture and a moving vision of space by Elżbieta Held were acquired. There are also sculptural bracelets by Bohdan Suchodolski and Magdalena and Tomasz Stajszczak. The unusual, spiral' work *Spatial Curve* by Leszek Weiss with its polished, movable elements of silver, copper and brass joined by steel joints has no equal, both in terms of concept and execution. When appropriately "stretched" it works as a bracelet but can also be set as a sophisticated sculptural object. This group also includes jewellery with designs characterised by a certain distance to experimentation, while the emphasis is placed on creating beautiful new forms for the wearer in accordance with the principles of goldsmith's craftsmanship. Its authors include Robert Kulesza, Andrzej Szadkowski, Piotr Szewczyk, Radosław Szczepański and Jarosław Westermark.

The *SILVER '79* collection also comprises works which were awaited with great curiosity and impatience, both by the participants and enthusiasts of silver events. These objects were often made of perishable materials such as, for example, Giedymin Jablonski's "sugar bowl" made perversely of sugar. Nevertheless, to exemplify this phenomenon, the Museum acquired a number of such works. Among them there is a mocking work by Marek Milanowski, executed with the use of a full goldsmith's workshop, entitled *Measurement set: party disco type, <So bless it God> norm*, the work *Handcuffs* by Lucyna and Marek Nieniewski or Bohdan Suchodolski's necklace made of American toothbrushes

and Soviet screws. The famous *Beret* with a silver antenna by Andrzej Cubrzyński, Krzysztof Gińko and Radosław Szczepański also belongs to this group of works. It was designed for the "Chief Superintendent" Marek Nowaczyk and evoked a lot of joy, especially when worn by the latter.

The Legnica Review's task of seeking new solutions in silver did not only concern jewellery, but also tableware art. This was the assumption during the organisation of the above-mentioned competition "for a spoon" and a dozen or so years later, when the theme *Table silver and more* was proposed. In the collection, its lasting testimony are realisations whose characteristic feature is a departure from established patterns. Among them there are two platters *The Magic of Three Wheels* by Jacek Byczewski, which are outstanding alternative creations for the table, Sławomir Fijałkowski's *Against Cutlery!*, which is an expression of the author's artistic penetration, or a perverse and yet perfect "dish", called by its author Aleksandra Mamoń *Salad with Shrimps*, consisting of a necklace and earrings placed on ... lettuce! The "...and more" in the title also refers to Dariusz Szafranski's *Coffee Set*, at the time an iconoclastic work, representing a clear departure from the principles of traditionally understood goldsmithing.

What should be emphasized is the appearance of new metals combined with silver in the presented objects - such as previously undervalued copper or brass, but also steel or aluminium, or titanium in Joachim Sokólski's jewellery. Not only traditional gemstones were incorporated, often including abalone, but also rarely used stones such as obsidian. Softness and colour were added by fabric. A surprising phenomenon was the passing popularity of ebony at first, and then paper, successfully introduced in the goldsmith's creations of Jacek Kobiński and Michał Smyka; until even banknotes and CDs found an interesting application in Tomasz Mayzel's jewellery.

Closing the discussion on the *SILVER '79* collection, we should emphasise the fact that the artists have broken all stereotypes in the field of artistic goldsmithery, both in terms of form and emotions expressed, as well as reaching out to a new group of customers who appreciate, above all, the perfection of design, and not only the material value. "Legnica Silver" has in a way become a recognisable brand in terms of style, and an international one at that, which should be appreciated as a great achievement. Following the change in the format of the Reviews from national to international, the Copper Museum decided to cease further expansion of its collection. The last acquisitions were related to an exhibition prepared at the Polish Museum in Chicago in 2002, thus setting a cut-off date for the already historic collection documenting the achievements of Polish goldsmiths.

Krystyna Nowakowska, PhD

Popularisation of the SILVER'79 COLLECTION

CURATORIAL AND ORIGINAL EXHIBITIONS WITH CATALOGUES AND ARTICLES IN POLAND AND ABROAD

Krystyna Nowakowska

- *Art Déco silver from the collection of Marek Sosenko*, the District Museum in Legnica 1993, (2 editions in the Copper Museum in Legnica and the National Museum in Szczecin).
- *15 Years of the Legnica Artistic Silver Show*, the District Museum in Legnica 1995.
- *Józef Fajngold 1910-1998. Sculptor and goldsmith*, Legnica Copper Museum 1997, (3 editions - in the Legnica Copper Museum, at the Gold-Silver-Time Jewellery and Watch Fair in Warsaw and in the Jewish Historical Institute in Warsaw).
- *Henryk Grunwald 1904-1958. Master of metal composition*, Copper Museum in Legnica 1998.
- *Silver fascinations. Collection of artistic silver from the collections of Copper Museum in Legnica*, Copper Museum in Legnica 2002, (4 editions - in The Polish Museum in Chicago, at the Gold-Silver-Time Jewellery and Watch Fair in Warsaw, in the Copper Museum in Legnica and in the Karkonosze Museum in Jelenia Góra).
- *Henryk Grunwald's works in metal (1904-1958)* at the Jewellery and Watch Fair Gold-Silver-Time in Warsaw 2010.
- *HANDMADE Polish silver art 1945-1979*, Gallery of Art in Legnica, 2019. Author of the exhibition and catalogue Krystyna Nowakowska PhD, articles: Krystyna Nowakowska PhD, Dagmara Wójcik PhD.

ARTICLES

- *Art Déco from the Copper Museum in Legnica*, in: "Gold and Time", no. 1/98, Warsaw, 1998.
- *Henryk Grunwald (1904-1958) master of composition in metal*, in: "Polski Jubiler", no. 2 (7), 1999.
- *Silver fascinations - collection of contemporary silver from the collections of the Copper Museum in Legnica*, in: "Zegarki i Bizuteria", 10/ 2002 (67).
- *Silver fascinations. Polish silver from the collections of the Legnica Copper Museum - exhibition at the Polish Museum in Chicago*, in: "Polski Jubiler", no. 2 (16), 2002.
- *Józef Fajngold (1910-1998) sculptor and goldsmith of pre-war Warsaw*, in: "Polski Jubiler", no. 4 (21), 2003.
- *Creativity as a Song... Exhibition of Józef Fajngold's Works*, in: "Zegarki i Bizuteria", no. 7-8, 2006.
- *Silver beauties*, in: "Art & Business", 7-8, 2006.
- *Silver fascinations - the collection of contemporary silver in the collections of Legnica Copper Museum*, in: Bizuteria w Polsce, Materials from the 4th Scientific Session organised by the Toruń Branch of the Art Historians Association and the Gdańsk International Fair S.A. in Gdańsk, 6-7 March 2003, Toruń 2003.

- *Collection of Contemporary Polish Silver in the Legnica Copper Museum*, 2014, <http://www.bizuteriaartystycznawpolsce.pl>

EXHIBITIONS PREPARED IN COOPERATION WITH OTHER MUSEUMS AND PRESENTED AS PART OF SILVER EVENTS

- *Polish Silver Jewellery 1945-1980 from the Collection of the Museum in Gliwice*, District Museum in Legnica 1991.
- *Decorative arts from the collection of the Jan Matejko Museum in Kraków*, Copper Museum in Legnica 1995.

Kucja Wojtasik - Seredyszyn

- *Old silver from the collection of the National Museum in Szczecin*, Legnica Copper Museum 1999, in association with Krystyna Nowakowska.
- *Art Déco collection from the collection of the Copper Museum in Legnica*, 1997, Museum of Opole Silesia in Opole; Museum of the Lubuskie Region in Zielona Góra, 2002; Regional Museum in Środa Śląska 2004.
- *Jewellery from Biedermeier to Art Deco*, co-organized by the Copper Museum in Legnica with the Mazovian Museum in Płock and the Museum of Decorative Arts in Poznań and presented at these Museums, 2007-2008.
- *Return of Art Déco elegance - 2007* at the Lubuskie Museum in Gorzów Wlkp.
- *Magical and industrial - contemporary Polish artistic jewellery*, Copper Museum in Legnica, 2008, in cooperation with Jerzy Brukwicki.
- *Polish contemporary jewellery from the collections of the Copper Museum in Legnica*, Museum of the Silesian Piasts in Brzeg, 2008.
- *In Pursuit of Beauty and Perfection. About women and their tastes*, Copper Museum in Legnica, 2009.
- *Fascinated by silver*, Chojnów Regional Museum, 2009.
- *Boundaries of silver spaces. Polish jewellery of the second half of the 20th century from the collection of Professor Irena Huml*, Copper Museum in Legnica in collaboration with the Gallery of Art in Legnica as part of the 2011 Legnica Silver Festival, 2011.
- *Silver in different renderings*, City Museum in Nowa Sól, 2015.

Dorota Bocheńska

- *Old Silesian silver*, District Copper Museum in Legnica, 1989.

POCZĄTKI LEGNICKIEJ BIŻUTERII

MAREK NOWACZYK – PERSPEKTYWA WŁASNA

„Nawet to, co jest najbardziej przypadkowe, jest w ostatecznym rachunku koniecznością...”

Myśl Schopenhauera (choć niektórzy cytat ten przypisują Demokrytowi z Abdery), znakomicie obrazuje początki powstawania w Legnicy prężnego i opiniotwórczego centrum polskiej sztuki złotniczej.

Przypadek pierwszy

Zamiast w Zielonej Górze (katastrofa budowlana) objąłem Desę w Legnicy.

Przypadek drugi

Moja żona, Elżbieta Held (przez wiele lat aktywna uczestniczka wystaw w Legnicy), w czasach przed naszym poznaniem się, miała krótką acz niezwykle interesującą przygodę ze złotnictwem.

Przypadek trzeci

Nie miałem samochodu, a był on niezbędny, żebym mógł zrealizować zamysł Ogólnopolskiego Przeglądu Szkła Unikatowego (co najbardziej mnie interesowało), więc kiedy zdecydowałem się na organizowanie dużych, zbiorowych wystaw, sztuka złotnicza miała priorytet... i miałem plecak.

Przypadek czwarty

Namawiając artystów do udziału w *I Ogólnopolskim Przeglądzie Form Złotniczych SREBRO'79* (adresy dostałem od niestety już nieżyjących: prof. Ireny Huml i Michała Gradowskiego) trafiłem na moment, w którym Marcin Zaremski postanowił przeciwstawić się mamie, Jadwidze Zaremskiej, głowie „klanu” Zaremskich, sceptycznie nastawionej do udziału w Przeglądzie. Tak więc w wystawie SREBRO'79 uczestniczyła grupa UFO i zaprzyjaźnieni z nią artyści. Był to duży sukces! Jadwiga i Jerzy Zaremscy swoje prace pokazywali zaś na towarzyszącej pierwszemu *Przeglądowi* wystawie.

Przypadek piąty

II Ogólnopolski Przegląd Form Złotniczych SREBRO'80 zaplanowany został ze sporym rozmachem jak na tamte czasy, zatwierdzono budżet, powołano Komitet Organizacyjny, który ładnie wyglądał na papierze... i takim pozostał. Gdyby nie stałe interwencje przyjaciela, Jana Szachowicza, wtedy sekretarza ds. kultury w komitecie wojewódzkim PZPR, to *Przegląd* chyba by się nie odbył. Jednak udało się, mimo ułomności i problemów – o których można przeczytać w innych publikacjach – i z sukcesem! Ale okazało się to też kresem mojej odporności na prowincjonalność niektórych przedstawicieli ówczesnych władz. Wróciłem z Legnicy do Łodzi i zacząłem tam prowadzić rozmowy na temat kontynuacji *Przeglądów* w tym mieście. Przerwało je „wielkie bum” czyli „wojna polsko-jaruzelska”, jak wtedy mawialiśmy, i wszystkie ustalenia i działania zostały zawieszane.

Przypadek szósty

Wojna wojną, rygor rygorami, ale co nam „czekistom”, mogłoby przeszkodzić w spotkaniach i wyjazdach? Do Legnicy przyjeżdżałem często, sentyment pozostał – spotykałem się z Dorotą Bocheńską (moją zastępczynią w Desie i ogromną pomocą przy organizacji Srebro'79 i '80) i jej mężem, Janem Bocheńskim, który został szefem Czarnej Galerii. Długie Polaków rozmowy i znów pojawił się temat wystaw srebra, a tym samym – przekreślone łódzkie plany. Wystawy sztuki złotniczej wróciły do Legnicy, ale w tym okresie nie udało się już odtworzyć różnorodności wystaw i działań oraz rozmachu *II Ogólnopolskiego Przeglądu Form Złotniczych*.

„Nawet to, co jest najbardziej przypadkowe, jest w ostatecznym rachunku koniecznością...”

Właśnie tak się stało. Przypadki stały się koniecznością, choć powstanie w Legnicy centrum sztuki złotniczej bez wymienionych kilku z nich byłoby raczej dość nieprawdopodobne. I na nic by się nie przydało „naturalne, historyczne i aktualne uzasadnienie”, jak zostało napisane kiedyś w pewnym tekście...

***

Sukcesów polska biżuteria przed 1979 rokiem miała sporo. W 1974 roku na Internationale Schmuckschau w Monachium (superprestizowej światowej wystawie) złoty medal zdobyli Jadwiga i Jerzy Zaremscy. Grupa UFO, która od 1975 r. w czteroosobowym składzie (J. Byczewski, J. Rochacki, J. Sokólski, M. Zaremski) przedstawiała swój dorobek, zmieniała polski świat złotniczy i pogląd na sztukę złotniczą. Członkowie UFO swoje prace prezentowali w tak wybitnych galeriach jak „Electrum” w Londynie czy „Am Graben” w Wiedniu. *„Interesuje mnie przede wszystkim zaprojektowanie przedmiotu, technika i materiał podporządkowane są temu celowi”* – wyznał Jacek Byczewski. I tak tworzył on i jego koledzy. Tak powstawały ich dzieła, z użyciem nowych materiałów, dotychczas niedostępnych dla artystów złotników, jak: akrykit, abalon, džins, skóra, heban, szylkret, kość słoniowa, itd. Negując wcześniejsze myślenie o biżuterii, całkowicie zdezaktualizowali ornament, zaczęli tworzyć proste, purystyczne formy. Prace ich były bardzo pedantycznie „wyprowadzone” i głęboko przemyślane. To od nich zaczęła się era biżuterii geometryzującej i „inżynierskiej”, która przez wiele lat dominowała w polskiej sztuce złotniczej. Na wystawach *Przeglądów* wyraźnie to było widać.

Największym sukcesem tych wystaw było szerokie upowszechnienie wśród twórców sztuki złotniczej nowego widzenia biżuterii, sprowokowanie, by rozszerzyli dotychczasowe – często dość ubogie – praktyki i techniki warsztatowe. Legnica stała się czynnikiem stymulującym inwencję twórczą, a wystawy tematyczne ten trend wzmacniały. Następowoło przejście od ozdoby o określonej funkcji użytkowej, do obiektu istniejącego niezależnie od potrzeb użytkowych. Biżuteria z przedmiotu dekoracyjnego przemieniła się w obiekt artystyczny. Ta tendencja powstała już wcześniej w światowym złotnictwie, ale Legnica ugruntowała ją w polskiej sztuce złotniczej. Udział w legnickich wystawach z czasem nobilitował, nie tylko dlatego, że przysparzał uczestnikom prestiżu, choć to było niezwykle istotne, ale i z czysto merkantylnego względu. Srebra w pracy mogli używać tylko członkowie Związku Polskich Artystów Plastyków albo osoby, które uzyskały uprawnienia Ministerstwa Kultury i Sztuki. Żeby je zdobyć, trzeba było z kolei wykazać się udziałem w wystawach, do czego konieczne było członkostwo w ZPAP lub ministerialne uprawnienie. I tak zamykało się elitarne koło. Legnica była jedynym

miejszem, gdzie tego typu kryteria nie obowiązywały, tak więc swoje prace mogli zaprezentować tu np. chemicy, inżynierowie, humaniści, a to przyczyniło się do niezwykle różnorodności przedstawianych spojrzeń, konceptów i obiektów. Ich udział w rozwoju (i historii) polskiej sztuki złotniczej jest niezwykle istotny. Innym, ważnym sukcesem Legnicy było zintegrowanie dotychczas hermetycznych środowisk. Na coroczne spotkania przy okazji wystaw przyjeżdżali twórcy z różnych miast i właśnie tu mogli się poznać, często zaprzyjaźnić. Bywali tu zresztą nie tylko uczestnicy wystaw, ale też spore grono złotników marzących: „może i mnie się kiedyś uda załapać” (cytat). To naprawdę było coroczne święto braci złotniczej.

Dla upowszechnienia wiedzy o nowoczesnej sztuce złotniczej i zrozumieniu przemian w niej zachodzących bardzo ważne były przeniesienia legnickich wystaw w rozmaite zakątki Polski. Pamiętam burzliwe rozmowy na wernisażach, zwłaszcza w mniejszych ośrodkach. Z reguły udawało się nam (napisałem tak, bo nie mogę nie przypomnieć Izy Sadurskiej, komisarza większości wystaw w tamtym okresie) wyjaśnić wątpliwości i w jasny, zrozumiały sposób przedstawić przemiany w dziedzinie biżuterii artystycznej. Przenoszenie wystaw wynikało co prawda z przyczyn merkantylnych (opłaty w zamian za ich udostępnienie), ale nie zmienia to faktu, że dzięki takiemu działaniu nowoczesna sztuka złotnicza trafiała „pod strzechę”. Z tą „kasą” na wystawy było zresztą dość krucho. Bywało, że jechaliśmy z Izą pociągami lub autostopem z plecakami „biżutów”... Wprawdzie Galeria posiadała znakomity jak na tamte czasy etaż (jego wygląd i oddziaływanie na odbiorców opisała Iza w katalogu 20-lecia Przeglądów), ale tylko niektóre instytucje decydowały się na jego wynajęcie, bo to podnosiło koszty. I co dziś wydaje się abstrakcyjne i nierzeczywiste – niekiedy trzeba było pojechać do zakładu papierniczego w Kwidzynie, żeby wybłągać kilkadziesiąt ryz papieru na druk katalogu. Takie to były dziwne czasy.

Przygotowując *II Ogólnopolski Przegląd Form Złotniczych* opracowałem koncepcję rozwoju tego wydarzenia. Istotne dla mnie były trzy założenia: 1. umiędzynarodowienie wystaw, 2. stworzenie warsztatu złotniczego, w którym na zasadach plenerowych mogliby pracować złotnicy, korzystając ze srebra z KGHM i pozostawiając prace w kolekcji Galerii czy Muzeum Miedzi, 3. fundusz stypendialny dla studentów historii sztuki opracowujących prace magisterskie o polskim złotnictwie.

Pierwszy punkt został zrealizowany dopiero w 1988 roku, na wystawie *Kolor*, gdy do jury zaproszono takie autorytety jak Fritz Falk czy Erhard Brepohl. W tym konkursie uczestniczyli artyści z ZSRR (m.in. z dzisiejszej Łotwy, Estonii, Litwy, czy Ukrainy), ale też z Hiszpanii, RFN i Danii. Rok 1989 przyniósł jednak potężne problemy finansowe i „umiędzynarodowienie” się skończyło. **Drugi** punkt zrealizowany został tylko połowicznie. Na malarskie plenery w Osetnicy zapraszani byli również artyści sztuki złotniczej, choć krótki to był epizod. **Trzeci**ego założenia nijak nie dało się przeprowadzić bez zaangażowania „ciut bogatszych” instytucji niż Państwowa Galeria Sztuki.

Jak oceniam ten czas i osiągnięcia? Chyba nam się udało, mimo niezrealizowania kilku istotnych założeń, stworzyć w Legnicy miejsce bardzo ważne w polskiej sztuce, nie tylko złotniczej. I za to dziękuję dyrektorom Jankowi Bocheńskimu, Leszkowi Rozmusowi i Zbyszkowi Krasce. I oczywiście Izie Sadurskiej, która komisarzowała większości wystaw, a także Iwonie Rostkowskiej.

Dalszą historię wystaw w Legnicy opowie zapewne w następnym katalogu Sławek Fijałkowski, bo za jego „zarządu” Festiwal rozwinął się dynamicznie.

THE BEGINNINGS OF LEGNICA JEWELLERY

MAREK NOWACZYK – A PERSONAL PERSPECTIVE

„Even that which is most incidental, ultimately proves to be a necessity...” Schopenhauer’s thought (although some attribute this quote to Democritus of Abdera), perfectly illustrates the origins of the emergence of Legnica thriving and opinion-forming centre of Polish goldsmithing.

Incident one

I took over the Desa in Legnica instead of Zielona Góra (construction disaster).

Incident two

My wife, Elżbieta Held (an active participant of Legnica exhibitions for many years), had a short but most interesting adventure with goldsmithing before we met.

Incident three

I didn’t have a car and it was essential for me to be able to realise the idea of the National Review of Unique Glass (which I was most interested in), so when I decided to organise large, group exhibitions, jewellery art took priority... and I had a backpack.

Incident four

When persuading artists to participate in the 1st National Review of Jewellery Forms SILVER ’79 (I got the addresses from the sadly now deceased: Professors Irena Huml and Michał Gradowski) I came to the moment when Marcin Zaremski decided to oppose his mother, Jadwiga Zaremska, the head of the Zaremski ‘clan’, who was sceptical about participating in the Review. Thus, the UFO group and its befriended artists participated in the SILVER ’79 exhibition. It was a great success! Jadwiga and Jerzy Zaremski showed their works at the exhibition accompanying the first Review.

Incident five

The 2nd National Review of Jewellery Forms SILVER ’80 was planned on a grand scale for those times, the budget was approved, the Organising Committee was appointed, which looked good on paper... and it remained so. Had it not been for the constant interventions of a friend, Jan Szachowicz, then the secretary for culture at the PZPR (Polish United Labour Party) local committee, the Review would probably not have taken place. But it succeeded, despite its faults and problems – about which you can read in other publications – and with success! But it also proved to be the end of my resistance to the provinciality of some representatives of the authorities of the time. I returned from Legnica to Łódź and began to discuss the continuation of the Review in that city. They were interrupted by the «big bang», or the «Polish-Jaruzelski war» [introduction of the Marial Law in Poland on Dec. 13, 1981], as we used to say then, and all arrangements and activities were suspended.

Incident six

War is war, rigours are rigours, but what could prevent us "Chekists" from meeting and travelling? I came to Legnica often, the sentiment remained - I met with Dorota Bocheńska (my deputy in Desa and a great help in organising SILVER '79 and '80) and her husband, Jan Bocheński, who became the head of the Black Gallery. In the course of long conversations between Poles the subject of silver exhibitions came up again, and the plans in Łódź were cancelled. Jewellery art exhibitions returned to Legnica, but the variety of exhibitions and activities and the momentum of the 2nd National Review of Jewellery Forms could not be recreated during this period.

«Even that which is most incidental ultimately proves to be a necessity...» And that is exactly what happened. Incidents became a necessity, although the creation of a centre of jewellery art in Legnica without the few mentioned above would have been rather improbable. And the «natural, historical and current justification», as it was once written in a certain text, would be of no use...

***

Polish jewellery had a lot of successes before 1979. In 1974 at the Internationale Schmuckschau in Munich (a super-prestigious world exhibition) Jadwiga and Jerzy Zaremski won the gold medal. The UFO group, which since 1975 presented their work as a four-person team (J. Byczewski, J. Rochacki, J. Sokólski, M. Zaremski), changed the Polish goldsmithing world and the view on goldsmithing art. UFO members presented their works in such eminent galleries as "Electrum" in London or "Am Graben" in Vienna. "I am primarily interested in the design of the object, the technique and the material are subordinated to this aim", confessed Jacek Byczewski. And this is how he and his colleagues worked. This is how their works were created, with the use of new materials, hitherto inaccessible to goldsmiths, such as acrylic, abalone, denim, leather, ebony, tortoiseshell, ivory, etc. Negating the previous thinking about jewellery, they made ornament completely obsolete and began to create simple, purist forms. Their works were very pedantically 'developed' and deeply thought-through. It was with them that the era of geometrising and "engineering" jewellery began, which dominated Polish goldsmith's art for many years. That was clearly visible at the Review exhibitions.

The greatest success of these exhibitions was the widespread dissemination of a new view of jewellery among goldsmiths, provoking them to expand their previous - often rather poor - practices and workshop techniques. Legnica became a stimulating factor for creative invention, and the thematic exhibitions reinforced this trend. There was a transition from an ornament with a specific utilitarian function to an object existing independently of utilitarian needs. Jewellery was transformed from a decorative object into an artistic object. This trend had already emerged in goldsmithing world, but Legnica consolidated it in Polish jewellery-making. Participation in the Legnica exhibitions ennobled with time, not only because it brought prestige to the participants, although that was extremely important, but also for purely mercantile reasons. Silver could only be used in works by members of the Association of Polish Artists and Designers, or by people who had been authorised by the Ministry of Culture and Art. In order to obtain it, one had to prove one's participation in exhibitions, for which ZPAP (Association of Polish Artists & Designers) membership or ministerial authorisation was necessary. And so the elite circle closed. Legnica was the only place where such criteria did not apply, so chemists, engineers and humanists could present their works here, which contributed to the extraor-

dinary diversity of the presented views, concepts and objects. Their contribution to the development (and history) of Polish goldsmiths' art is extremely significant.

Another important success of Legnica was the integration of hitherto hermetic circles. Artists from various cities came to the annual meetings held on the occasion of exhibitions, and it was here that they could meet and often become friends. It was not only the participants of exhibitions who came here, but also a large group of goldsmiths dreaming: "maybe someday I'll get lucky". It really was an annual celebration of the goldsmiths' brotherhood.

The fact that Legnica exhibitions were taken to various parts of Poland was very important for the dissemination of knowledge about modern goldsmith's art and the understanding of changes within the field. I remember stormy discussions at vernissages, especially in smaller locations. As a rule, we managed (I write this because I cannot forget Iza Sadurska, the commissioner of most exhibitions at that time) to clarify any doubts, and to present the changes in the field of artistic jewellery in a clear, understandable way. It is true that the transfer of exhibitions resulted from mercantile reasons (fees in exchange for making them available), but this does not change the fact that thanks to such an action modern goldsmith's art found its way to the broad public.

The "money" for exhibitions was also quite scarce. Sometimes Iza and I travelled by train or hitchhiked with backpacks full of "jewellery"... Although the Gallery had an excellent, for those times, étalage, i.e. display system, (its appearance and impact on the audience was described by Iza in the catalogue of the 20th anniversary of the Views), only some institutions decided to rent it, as it increased the costs. And what seems abstract and unreal today - sometimes one had to go to a paper mill in Kwidzyn to beg for several dozen reams of paper to print the catalogue. Those were strange times.

While preparing the 2nd National Review of Jewellery Forms, I came up with a concept for the development of this event. Three assumptions were important to me: 1. the internationalisation of the exhibitions; 2. the creation of a goldsmith's workshop where jewellery-makers could work on an open-air basis, using silver from KGHM (the Mining and Metallurgical Company) and leaving their works in the collection of the Gallery or the Copper Museum; 3. a scholarship fund for art history students working on their master's theses on Polish goldsmithing.

The first objective was realised only in 1988, at the exhibition *Colour*, when such authorities as Fritz Falk and Erhard Brepohl were invited to join the jury. Artists from the USSR (including today's Latvia, Estonia, Lithuania and Ukraine), but also from Spain, West Germany and Denmark participated in this competition. However, the year 1989 brought massive financial problems and the "internationalisation" came to an end. The second goal was only half realised. Goldsmiths did get invited to open-air painting workshops in Osetnica but it was only a short-lived episode. The third objective was impossible to achieve without the involvement of "a bit richer" institutions than the Public Gallery of Art.

How do I assess that time and achievements? I think that in spite of the fact that a few important goals were not achieved, we managed to create in Legnica a very important place for Polish art, and not only jewellery art. And for this I thank the directors Janek Bocheński, Leszek Rozmus and Zbyszek Kraska. And, of course, Iza Sadurska, who commissioned most of the exhibitions, as well as Iwona Rostkowska.

The further history of exhibitions in Legnica will probably be told in the next catalogue by Sławek Fijałkowski, because under his "management" the Festival developed dynamically.

TEKST WSTĘPU Z KATALOGU WYSTAWY „PRZESTRZEŃ”

GALERIA SZTUKI W LEGNICY, 1993

Trzydzieści lat minęło od czasu, kiedy pierwszy raz w Legnicy zorganizowałem wystawę srebra. Mógłbym, korzystając z szacunku, jakim mnie władze Legnicy otaczają oraz z profitów, które dzięki wystawom osiągnąłem, przejść na zasłużoną emeryturę. Dlaczego więc tego nie robię?

Ku schyłkowi zbliża się XX wiek i czas jest już chyba właściwy, by zastanowić się chwilę, co przyniósł nam ten mijający wiek? W uczonych publikacjach przekonują nas, że jest to wiek atomu, telewizji, komputerów i zdobywania kosmosu, lecz ja widzę tylko tragedię, rozpacz, poniżanie człowieka i lekceważenie jego godności, jej zabijanie powolne. Zmieniają się tylko kolory jej zabójców. Najpierw były brunatne koszule, potem zmieniły ich czerwone krawaty, teraz przyszedł czas czarnych sutann, za lat kilka przyjdą różowe spodnie lub zielone skarpety, lecz cel i sens ich działania jest niezmienny – jednostka nie ma prawa myśleć, nie ma myśleć że ma prawa, ona musi, zbudzona nagle późną nocą wykrzyknąć prawdy – ich prawdy i być pewną, że to są jej własne i jedyne słuszne, bo tak każe narodowy socjalizm, marksizm, religia lub doktryna socjalna zielonych skarpet.

Gdzie jest więc miejsce dla twórcy – dla człowieka, który spostrzega świat poprzez swoje własne odczucia, którego jedynym sensem bycia jest, że być może on racji nie ma – lecz ma prawo do własnego osądu, do własnej estetyki i własnej etyki, powtarzam jeszcze raz – do własnej etyki. I dlatego – nie poszedłem na zasłużoną emeryturę, bo byłoby to poddanie się i przyznanie, że oni mają rację, że już ginie gatunek *homo sapiens* zastępowany przez *homo erectus* i dlatego – póki sił i możliwości starczy, starać się będę pokazywać, że kołaczę się jeszcze iskierka niezależności i sens jest jeszcze w zdaniu – *cogito ergo sum*, bo potem to już tylko – *coito ergo sum*.¹

Marek Nowaczyk
1992

¹ Marek Nowaczyk, wstęp do katalogu wystawy *Przestrzeń*, Legnica, 1992, s. 3.

INTRODUCTION FROM THE CATALOG OF THE EXHIBITION “SPACE”

THE GALLERY OF ART IN LEGNICA, 1993

Thirteen years have passed since I first organised a silver exhibition in Legnica. I could take advantage of the respect which Legnica authorities have for me and of the profits which I have achieved thanks to my exhibitions and simply retire. So why am I not doing that?

The 20th century is drawing to a close, and it is probably time to take a moment to reflect on what this passing century has brought us. Scholarly publications convince us that it's been the age of atom, television, computers and the conquest of space, but I can only see tragedy, despair, the humiliation of human beings and disregard for their dignity, which is slowly being killed. Only the colours of the killers change. First there were brown shirts, then they changed into red ties, now the time has come for black cassocks, in a few years there will be pink trousers or green socks, but the aim and sense of their actions is the same: the individual has no right to think, he has no right to believe that he has rights, he must, awakened suddenly late at night, shout out the truths – their truths, and be sure that they are his own and the only right ones, because this is what is ordered by national socialism, Marxism, religion or the social doctrine of green socks.

Where, then, is the place for an artist – for somebody who perceives the world through his own feelings, whose only sense of existence is that he may not be right, but he has the right to his own judgement, to his own aesthetics and his own ethics, I repeat – to his own ethics. And that is why I did not retire, because to retire would mean to give up and admit that they are right, that *homo sapiens* is being replaced by *homo erectus*. And that is why, as long as I have the strength and possibilities, I will try to prove that there is still a spark of independence glowing and the sentence *cogito ergo sum* still makes sense, because otherwise it'll be only *coito ergo sum*.¹

Marek Nowaczyk
1992

¹ Marek Nowaczyk, introduction to the exhibition catalogue *Space*, Legnica, 1992, p. 3.

Andrzej Bandkowski bransoleta, srebro, miedź, 1980
Andrzej Bandkowski bracelet, silver, copper, 1980

Andrzej Mroziński łyżka, srebro, miedź, 1980
Andrzej Mroziński spoon, silver, copper, 1980

Danuta Kobielska pierścionek, srebro, miedź, 1980
Danuta Kobielska ring, silver, copper, 1980

Jacek Kobielski kaganek, świecznik, srebro, perłoplast, emalia, 1980
Jacek Kobielski oil lamp, candlestick, silver, pearl oyster, enamel, 1980

Janusz Bożek łyżka, srebro, muszla, miedź, 1980
Janusz Bożek spoon, silver, shell, copper, 1980

Leszek-Kuba Radomski pierścionki, srebro, miedź, 1980
Leszek-Kuba Radomski rings, silver, copper, 1980

Lucyna i Marek Nieniewscy bransoleta, srebro, miedź, 1980
Lucyna and Marek Nieniewscy bracelet, silver, copper, 1980

Marek Brzozowski łyżka, srebro, miedź, 1980
Marek Brzozowski spoon, silver, copper, 1980

Maria Frąckowiak-Ramach łyżka, srebro, miedź, 1980
Maria Frąckowiak-Ramach spoon, silver, copper, 1980

Radosława Horbaczewska-Cieciura i Piotr Cieciura bransoleta, srebro, miedź, 1980
Radosława Horbaczewska-Cieciura and Piotr Cieciura bracelet, silver, copper, 1980

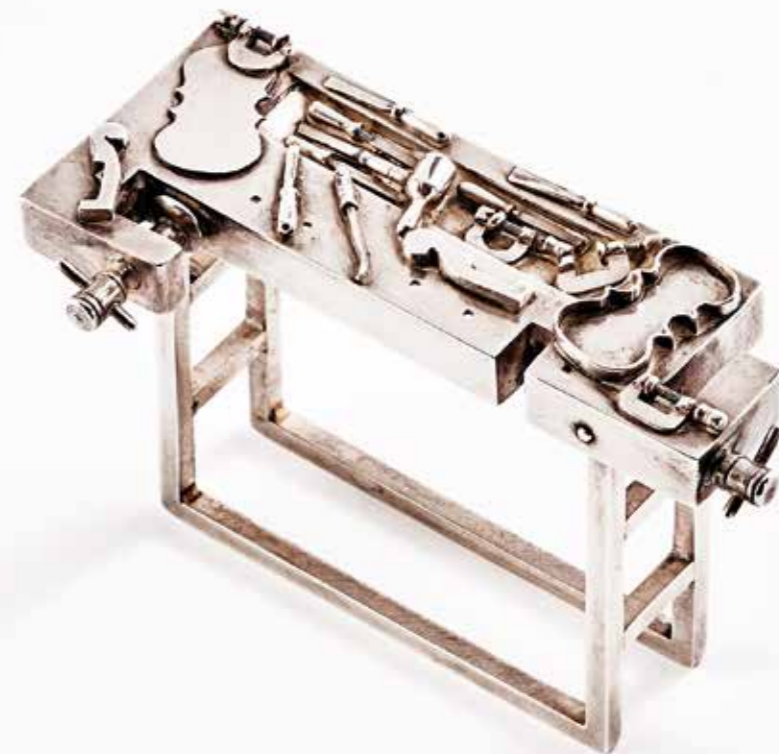
Tadeusz Klimczak bransoleta *Esmeralda*, srebro, srebro miedziane, 1980
Tadeusz Klimczak bracelet *Esmeralda*, silver, copper-plated silver, 1980

Wiktor Gutt pierścionki, srebro, miedź, 1980
Wiktor Gutt rings, silver, copper, 1980

Jarosław Westermark naszyjnik, srebro, 1984
Jarosław Westermark necklace, silver, 1984

Tomasz Zaremski bransoleta *Stół lutniczy*, srebro, 1984
Tomasz Zaremski bracelet *Luthier's workbench*, silver, 1984

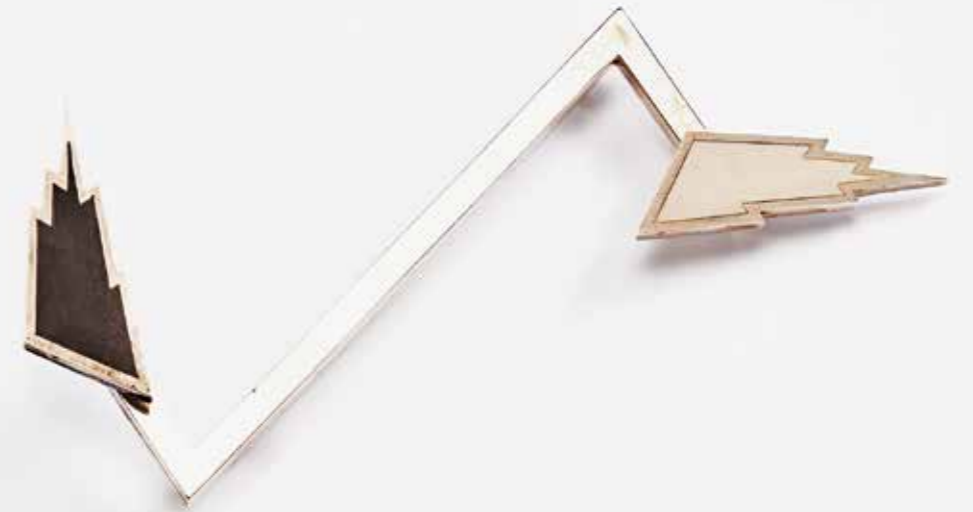
Adam Kędzierski obiekt, srebro, heban, 1985
Adam Kędzierski object, silver, ebony, 1985

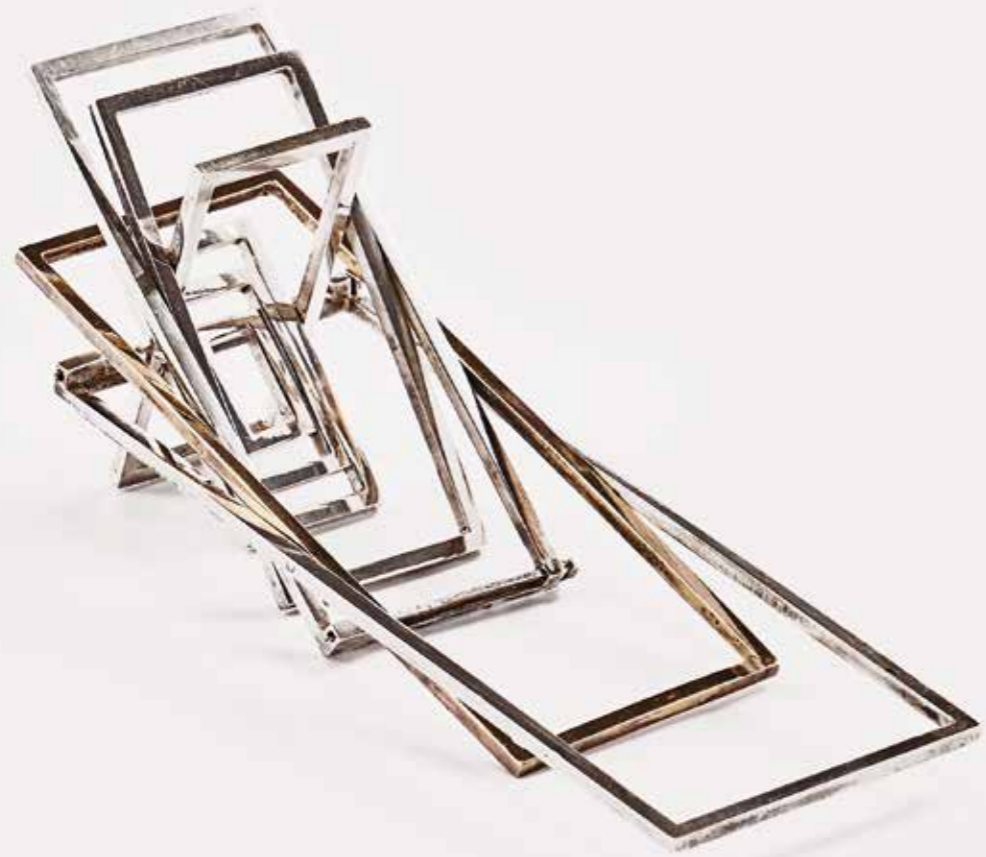
Elżbieta Held brosza *Przestrzeń*, srebro, 1992
Elżbieta Held brooch *Space*, silver 1992

Andrzej Boss brosza, kolczyki, srebro, agat, 1986
Andrzej Boss brooch, earrings, silver, agate, 1986

Ewa Franczak i Stefan Okołowicz brosza *Białe i czarne*, srebro, akryl, 1986
Ewa Franczak and Stefan Okołowicz brooch *White and Black*, silver, acrylic, 1986

Joanna Wajnikonis brosza, srebro, 1986
Joanna Wajnikonis brooch, silver, 1986

Marcin Zaremski brosze *Głowa*, srebro, miedź, 1986
Marcin Zaremski brooches *Head*, silver, copper, 1986

Tomasz Żyłka obiekt *Solniczka-pieprzniczka*, srebro, mosiądz srebrzony, heban, kość słoniowa, 1986
Tomasz Żyłka object *Salt-pepper shaker*, silver, silver-plated brass, ebony, ivory, 1986

Bożena Marciniak-Skowron obiekty, mosiądz, szkło, srebro, 1988
Bożena Marciniak-Skowron objects, brass, glass, silver, 1988

Małgorzata Müldner-Nieckowska obiekt *Notatnik*, srebro, papier, aluminium, drewno, 1988
Małgorzata Müldner-Nieckowska object *Notebook*, silver, paper, aluminum, wood, 1988

Mariusz Pajęczkowski brosza, srebro, krzem, 1988
Mariusz Pajęczkowski brooch, silver, silicon, 1988

Michał Ślusarczyk bransoleta, brosza, aluminium, srebro, akryl, 1988
Michał Ślusarczyk bracelet, brooch, aluminum, silver, acrylic, 1988

Radosław Szczepański brosze, srebro, miedź, 1988
Radosław Szczepański brooches, silver, copper, 1988

Tomasz Jagiello bransoleta, srebro, 1988
Tomasz Jagiello bracelet, silver, 1988

Tomasz Mayzel bransoleta, srebro, banknoty NBP i USA, 1988
Tomasz Mayzel bracelet, silver, NBP and USA banknotes, 1988

Hanna i Jacek Zdanowscy obiekt *Kołnierz*, srebro, tiul, 1990
Hanna and Jacek Zdanowscy object *Collar*, silver, tulle, 1990

Barbara Kańska-Bielak i Andrzej Bielak *Szachy* (szachownica, łańcuszek oraz dwukrotnie po 16 pionków i figur w formie zawieszek i pierścionków), srebro, złoto, czarny koral, pleksi, 1990
Barbara Kańska-Bielak and Andrzej Bielak *Chess set* (chessboard, chain and double 16 pawns and figures in the form of pendants and rings), silver, gold, black coral, plexiglass, 1990

Piotr Szewczyk bransoleta, srebro, niello, 1990
Piotr Szewczyk bracelet, silver, niello, 1990

Robert Kulesza brosze, srebro, akryl, cyrkonie, 1990
Robert Kulesza brooches, silver, acrylic, zirconias, 1990

Ewa i Jacek Skrzyńscy obiekt *Przedmioty do zabawy*, srebro, aluminium, szkło organiczne, 1992
Ewa and Jacek Skrzyńscy object *Play items*, silver, aluminum, organic glass, 1992

Andrzej Cubrzynski bransoleta, srebro, akrylit, 1992
Andrzej Cubrzynski bracelet, silver, acrylite, 1992

Elżbieta Held zespół 3 brosz *Krótką historia królowej żaby*, srebro, srebro złoczone, ok. 1985, własność prywatna
Elżbieta Held set of 3 brooches *A short story of the frog queen*, silver, gold-plated silver, ca. 1985, private collection

Jacek Bojkow brosze, srebro, heban, 1992
Jacek Bojkow brooches, silver, ebony, 1992

Jacek Kobiński bransoleta, srebro, papier czerpany, 1992
Jacek Kobiński bracelet, silver, handmade paper, 1992

Bohdan Jan Suchodolski bransoleta *Przestrzeń*, stal, mosiądz, złoto, 1992
Bohdan Jan Suchodolski bracelet *Space*, steel, brass, gold, 1992

Jerzy Szymula brosze, srebro, cyrkonia, 1992
Jerzy Szymula brooches, silver, zirconia, 1992

Kamilla Rohn naszyjnik *Nietoperz*, srebro, miedź, emalia, 1992
 napis: *Całą powierzchnią zwracam się ku Tobie / A całym wnętrzem leżę odwrócony*
Kamilla Rohn necklace *Bat*, silver, copper, enamel, 1992
 inscription: *I turn my whole surface towards you / And my whole interior is turned upside down*

Marek Milanowski Zestaw pomiarowy: typ party disco, norma „Daj Boże” (bransoleta, brosza, pierścione), srebro, srebro złożone, szkło, 1992

Marek Milanowski Measuring set: party disco type, “God, Give me” standard (bracelet, brooch, ring), silver, gold-plated silver, glass, 1992

Stanisław Kędziński bransoleta *Przestrzeń*, stal, srebro, cyrkonia, 1992

Stanisław Kędziński bracelet *Space*, steel, silver, zirconia, 1992

Magdalena i Tomasz Stajszczakowie bransoleta *Przestrzeń*, srebro, 1992
Magdalena and Tomasz Stajszczakowie bracelet *Space*, silver, 1992

Jerzy Gurgul obiekt *Uliczka* (2 brosze, 3 wisiory, stojak), srebro, hematyt, jaspis, 1992
Jerzy Gurgul object *Street* (2 brooches, 3 pendants, stand), silver, hematite, jasper, 1992

Wojciech Kochman *Przestrzeń*, obiekt, srebro, kamień, 1992
Wojciech Kochman *Space*, object, silver, stone, 1992

Leszek Weiss bransoleta *Krzywik przestrzenny*, srebro, miedź, stal, 1994
Leszek Weiss bracelet *Spatial curve*, silver, brass, copper, steel, 1994

Michał Smyka pierścionki (rozkładane), srebro, papier, 1994
Michał Smyka rings (foldable), silver, paper, 1994

Andrzej Cubrzyński, Krzysztof Gińko, Radosław Szczepański Beret obiekt rozmiar 7 (wchodzi 3 kg kartofli), tkanina, srebro, replika 1995 r. (wg wzoru z 1988 r.)
Andrzej Cubrzyński, Krzysztof Gińko, Radosław Szczepański Beret object size 7 (capacity: 3 kg of potatoes), fabric, silver, replica from 1995 (according to the 1988 pattern)

Aleksandra Mamoń naszyjnik *Salade á la crevettes*, para kolczyków, srebro, szyfon, 1996
Aleksandra Mamoń necklace *Salade á la crevettes*, pair of earrings, silver, chiffon, 1996

Dariusz Szafrąński zestaw śniadaniowy, mosiądz, srebro, drewno, 1996
Dariusz Szafrąński breakfast set, brass, silver, wood, 1996

Jacek Byczewski patera *Czar trzech kólek*, srebro, 1996
Jacek Byczewski plate *The charm of three wheels*, silver, 1996

Joanna i Tadeusz Jaworscy naszyjnik *Kryza*, srebro, 1996
Joanna and Tadeusz Jaworscy necklace *Ruff*, silver, 1996

PRZECIW SZTUŃCE

Sławomir Fijałkowski komplet sztućców *Przeciw sztuce!*, srebro, mosiądz, srebro złoczone, 1996
Sławomir Fijałkowski set of cutlery *Protest cARTlery!*, silver, brass, silver-gilt, 1996

Agnieszka Bruzda naszyjnik *Jeżeli miłość jest...*, srebro, 1998
Agnieszka Bruzda necklace *If love is...*, silver, 1998

Dariusz Zarański brosza, pierścionek *Sierść*, srebro, 1999
Dariusz Zarański brooch, ring *Fur*, silver, 1999

Ewa Czarnota-Zaremska i Łukasz Zaremski naszyjnik, bransoleta, pierścienie, srebro, kamienie polne, 1999
Ewa Czarnota-Zaremska and Łukasz Zaremski necklace, bracelet, rings, silver, fieldstones, 1999

Marek Nowaczyk i Elżbieta Held wisior *Strzałka*, srebro, bursztyn, 2003, własność prywatna
Marek Nowaczyk and Elżbieta Held pendant *Arrow*, silver, amber, 2003, private collection

Marek Nowaczyk i Elżbieta Held wisior *Koń*, srebro, bursztyn, włosie, ok. 2005, własność prywatna
Marek Nowaczyk and Elżbieta Held pendant *Horse*, silver, amber, hair, ca. 2005, private collection

Ze zbiorów Muzeum Miedzi w Legnicy

1. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1979

1ST NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1979

Wojciech Brzeziński

Pojemniki, srebro, macica perłowa, 1979

sygn. W. BRZEZIŃSKI, ML/Sz 240 a,b

Containers, silver, mother-of-pearl, 1979

signature: W. BRZEZIŃSKI, ML/Sz 240 a,b

Lucyna i Marek Nieniewscy

Kajdanki bransoleta, srebro, 1979

sygn. imiennik: MNN, ML/Sz 1442

Handcuffs bracelet, silver, 1979

signature: MNN, ML/Sz 1442

Łukasz Pyra

Kieliszek, dąb, srebro, ametyst, onyks,

kryształ górski, 1976/1977

sygn. PIRO, ML/Sz 211

Glass, oak, silver, amethyst, onyx, mountain crystal, 1976/1977

signature: PIRO, ML/Sz 211

Łukasz Pyra

Krucyfiks, srebro, dąb kopalny, 1976/1977

sygn. PIRO oraz imiennik: ŁP, ML/Sz 212

Crucifix, silver, fossil oak, 1976/1977

signature: PIRO and namesake: ŁP, ML/Sz 212

Iwona Trela-Mroziuk

Stalaktyty naszyjnik, mosiądz, 1977

nie sygn., ML/Sz 237

Stalactites necklace, brass, 1977

no signature, ML/Sz 237

Iwona Trela-Mroziuk

Naszyjnik, mosiądz, 1977

nie sygn., ML/Sz 238

Necklace, brass, 1977

no signature, ML/Sz 238

Iwona Trela-Mroziuk

Naszyjnik, mosiądz, 1977

nie sygn., ML/Sz 239

Necklace, brass, 1977

no signature, ML/Sz 239

Łukasz Zaremski

Bransoleta, srebro, heban, 1979

depozyt autora

Bracelet, silver, ebony, 1979

author's deposit

2. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1980

2ND NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1980

Andrzej Bandkowski

Bransoleta, srebro, miedź, wyróżnienie, 1980

nie sygn., ML/Sz 250

Bracelet, silver, copper, distinction, 1980

no signature, ML/Sz 250

Wojciech Brzeziński

Bransoleta, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz 279

Bracelet, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz 279

Marek Brzozowski

Bransoleta, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz 256

Bracelet, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz 256

Seweryna Gugała-Stolarska

Brosza, srebro, miedź, macica perłowa, 1980

nie sygn., ML/Sz 252

Brooch, silver, copper, mother-of-pearl, 1980

no signature, ML/Sz 252

Wiktor Gutt

Pierścionek, srebro, miedź, wyróżnienie, 1980

nie sygn., ML/Sz 265

Ring, silver, copper, distinction, 1980

no signature, ML/Sz 265

Wiktor Gutt

Pierścionek, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz 266

Ring, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz 266

Radosława Horbaczewska-Cieciura i Piotr Cieciura

Bransoleta, srebro, miedź, III nagroda, 1980

nie sygn., ML/Sz 1448

Bracelet, silver, copper, 3rd prize, 1980

no signature, ML/Sz 1448

Danuta Kącka

Zodiak bransoleta, miedź, emalia,

wyróżnienie poza konkursem, 1980

nie sygn., ML/Sz 267

Zodiac bracelet, copper, enamel, distinction outside

competition, 1980

no signature, ML/Sz 267

Danuta Kącka

Lech bransoleta, miedź, emalia,

wyróżnienie poza konkursem, 1980

nie sygn., ML/Sz 268

Lech bracelet, copper, enamel,

distinction outside competition, 1980

no signature, ML/Sz 268

Stanisław Kędziński

Pierścionek, srebro, srebro miedziane, II nagroda, 1980

nie sygn., ML/Sz 276

Ring, silver, copper-plated silver, 2nd prize, 1980

no signature, ML/Sz 276

Tadeusz Klimczak

Esmeralda bransoleta, srebro, srebro miedziane,

I nagroda, 1980

nie sygn., ML/Sz 253

Esmeralda bracelet, silver, copper-plated silver,

1st prize, 1980 no signature, ML/Sz 253

Danuta Kobielska

Pierścionek, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz 254

Ring, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz 254

Jacek Kobielski, jr

Kaganek, srebro, perłopław, emalia, 1980

sygn. KOBIELSKI oraz imiennik: K, ML/Sz 257

Oil lamp, silver, pearl oyster, enamel, 1980

signature: KOBIELSKI and namesake: K, ML/Sz 257

Jacek Kobielski, jr

Świecznik, srebro, perłopław, emalia, 1980

sygn. KOBIELSKI oraz imiennik: K, ML/Sz 258

Candlestick, silver, pearl oyster, enamel, 1980

signature: KOBIELSKI and the namesake: K, ML/Sz 258

Andrzej Mroziński

Bransoleta, srebro, koral, 1980

sygn. MROZIŃSKI oraz imiennik: AM, ML/Sz 1285

Bracelet, silver, coral, 1980

signature: MROZIŃSKI and the namesake: AM, ML/Sz 1285

Andrzej Mroziński

Pierścionek, srebro, koral, 1980

nie sygn., ML/Sz 1286

Ring, silver, coral, 1980

no signature, ML/Sz 1286

Lucyna i Marek Nieniewscy

Kontakt pierścionek, srebro, miedź, wyróżnienie, 1980

nie sygn., ML/Sz1446

Contact ring, silver, copper, distinction, 1980

no signature, ML/Sz1446

Lucyna i Marek Nieniewscy

Pierścionek, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz1447

Ring, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz1447

Lucyna i Marek Nieniewscy

Bransoleta, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz1443

Bracelet, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz1443

Lucyna i Marek Nieniewscy

Bransoleta, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz1444

Bracelet, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz1444

Leszek-Kuba Radomski

Pierścionek, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz 263

Ring, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz 263

Leszek-Kuba Radomski

Pierścionek, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz 264

Ring, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz 264

Kamilla Rohn

Bransoleta, pierścionek, srebro, miedź, wyróżnienie, 1980

nie sygn., ML/Sz 262 a,b

Bracelet, ring, silver, copper, distinction, 1980

no signature, ML/Sz 262 a,b

Jerzy Stolarski

Brosza, srebro, miedź, 1980

sygn. imiennik: JS, ML/Sz 251

Brooch, silver, copper, 1980

signed by the namesake: JS, ML/Sz 251

Edward Wikenhauser

Pierścionek, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz 271

Ring, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz 271

Edward Wikenhauser

Pierścionek, srebro, miedź, 1980

nie sygn., ML/Sz 272

Ring, silver, copper, 1980

no signature, ML/Sz 272

Marcin Zaremski

Okno brosza, srebro, perły, lapis lazuli, 1980

sygn. M. Zaremski, ML/Sz 1743

Window brooch, silver, pearls, lapis lazuli, 1980

signature: M. Zaremski, ML/Sz 1743

Marcin Zaremski

Okno brosza, srebro, perła, 1980

sygn. M. Zaremski, ML/Sz 1744
Window, brooch, silver, pearl, 1980
signature: M. Zaremski, ML/Sz 1744

Tomasz Zaremski

Bransoleta, srebro, miedź, 1980
nie sygn., ML/Sz 286
Bracelet, silver, copper, 1980
no signature, ML/Sz 286

Janusz Bożek

Łyżka, srebro, muszla, miedź, 1980
nie sygn., ML/Sz 278
Spoon, silver, shell, copper, 1980
no signature, ML/Sz 278

Marek Brzozowski

Łyżka, srebro, miedź, wyróżnienie, 1980
nie sygn., ML/Sz 255
Spoon, silver, copper, distinction, 1980
no signature, ML/Sz 255

Maria Frąckowiak-Ramach

Łyżka, srebro, miedź, III nagroda, 1980
nie sygn., ML/Sz 261
Spoon, silver, copper, 3rd prize, 1980
no signature, ML/Sz 261

Stanisław Kędziński

Łyżka, srebro, miedź, 1980
nie sygn., ML/Sz 275
Spoon, silver, copper, 1980
no signature, ML/Sz 275

Adam Możdżeń

Łyżeczka, srebro, miedź, heban, 1980
nie sygn., ML/Sz 260
Teaspoon, silver, copper, ebony, 1980
no signature, ML/Sz 260

Andrzej Mroziński

Łyżka, srebro, miedź, 1980
nie sygn., ML/Sz 1301
Spoon, silver, copper, 1980
no signature, ML/Sz 1301

3. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1984

3RD NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1984

Andrzej Bandkowski

Brosza, srebro, 1984
sygn. imiennik: AB, ML/Sz 1275

Brooch, silver, 1984

signed by the namesake: AB, ML/Sz 1275

Ewa Franczak i Stefan Okołowicz

Naszyjnik, srebro, papier fotograficzny, 1984
sygn. imienniki: EF; SO, ML/Sz 1367
Necklace, silver, photographic paper, 1984
signs: EF; SO, ML/Sz 1367

Ewa Franczak i Stefan Okołowicz

Naszyjnik, srebro, papier fotograficzny, 1984
sygn. imienniki: EF; SO, ML/Sz 1368
Necklace, silver, photographic paper, 1984
signs: EF; SO, ML/Sz 1368

Ewa Franczak i Stefan Okołowicz

Brosza, srebro, papier fotograficzny, 1984
sygn. imienniki: EF; SO, ML/Sz 1366
Brooch, silver, photographic paper, 1984
signs: EF; SO, ML/Sz 1366

Lucyna i Marek Nieniewscy

Biżuteria głowy i ręki, pierścionki, 1 ozdoba głowy, stal, 1984
depozyt autora
Head and hand jewellery, rings, 1 head ornament, steel, 1984
author's deposit

Kamilla Rohn

Brosza-krzyżyk, srebro, granat, 1984
nie sygn., ML/Sz 1264
Brooch-cross, silver, garnet, 1984
no signature, ML/Sz 1264

Andrzej Szadkowski

Legnica kolia, srebro, alpaka (igły dziewiarskie),
wyróżnienie, 1984
nie sygn., ML/Sz 616
Legnica necklace, silver, alpaca (knitting needles),
distinction, 1984
no signature, ML/Sz 616

Jarosław Westermark

Naszyjnik, srebro, wyróżnienie, 1984
nie sygn., ML/Sz 615
Necklace, silver, distinction, 1984
no signature, ML/Sz 615

Łukasz Zaremski

Obrazy brosze, srebro, mosiądz, miedź, 1984
depozyt autora
Pictures brooches, silver, brass, copper, 1984
author's deposit

Tomasz Zaremski

Stół lutniczy bransoleta, srebro, 1984
nie sygn., ML/Sz 358
Luthier's workbench bracelet, silver, 1984
no signature, ML/Sz 358

SZTUKA PRZEDMIOTU 1985

ART OF THE OBJECT 1985

Ewa Franczak i Stefan Okołowicz

Kompozycja obiekt, kamień, srebro, wyróżnienie, 1985
nie sygn., ML/Sz 1369
Composition object, stone, silver, distinction, 1985
no signature, ML/Sz 1369

Adam Kędziński

Obiekt, srebro, heban, 1985
depozyt
Object, silver, ebony, 1985
deposit

4. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1986

4TH NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1986

Andrzej Boss

Bransoleta, srebro, 1986
nie sygn., ML/Sz 1304
Bracelet, silver, 1986
no signature, ML/Sz 1304

Andrzej Boss

Bransoleta, srebro, 1986
nie sygn., ML/Sz 1305
Bracelet, silver, 1986
no signature, ML/Sz 1305

Andrzej Boss

Brosza, srebro, agat, 1986
nie sygn., ML/Sz 1306
Brooch, silver, agate, 1986
no signature, ML/Sz 1306

Andrzej Boss

Kolczyki, srebro, agat, 1986
nie sygn., ML/Sz 1307 a, b
Earrings, silver, agate, 1986
no signature, ML/Sz 1307 a, b

Robert Kulesza

Brosza, srebro, akryl, wyróżnienie, 1986
sygn. KULESZA, ML/Sz 1342
Brooch, silver, acrylic, distinction, 1986
signature: KULESZA, ML/Sz 1342

Tomasz Mayzel

Bransoleta, płyta CD, srebro, I nagroda, 1986
sygn. T. MAYZEL, ML/Sz 1335

Bracelet, CD, silver, 1st prize, 1986
signature: T. MAYZEL, ML/Sz 1335

Tomasz Mayzel

Brosza, płyta CD, srebro, I nagroda, 1986
sygn. imiennik: TM, ML/Sz 1333
Brooch, CD, silver, 1st prize, 1986
signed by the namesake: TM, ML/Sz 1333

Tomasz Mayzel

Kolczyk, płyta CD, srebro, I nagroda, 1986
nie sygn., ML/Sz 1334
Earring, CD, silver, 1st prize, 1986
no signature, ML/Sz 1334

Lucyna i Marek Nieniewscy

Kolie, kolczyki, srebro, tytan, 1986
depozyt autora
Collars, earrings, silver, titanium, 1986
author's deposit

Lucyna i Marek Nieniewscy

Obiekt, srebro, 1986
depozyt autora
Object, silver, 1986
author's deposit

Ewa i Jacek Skrzyńscy

Kolczyki, srebro, akryl, wyróżnienie, 1986
nie sygn., ML/Sz 1579 a-d
Earrings, silver, acrylic, distinction, 1986
no signature, ML/Sz 1579 a-d

Joanna Wajnikonis

Brosza, srebro, mosiądz, 1986
nie sygn., ML/Sz 1449
Brooch, silver, brass, 1986
no signature, ML/Sz 1449

Joanna Wajnikonis

Brosza, srebro, 1986
sygn. imiennik: JW, ML/Sz 1450
Brooch, silver, 1986
signed by the namesake: JW, ML/Sz 1450

Marcin Zaremski

Głowa brosza, srebro, miedź, 1986
sygn. M. Zaremski, ML/Sz 1746
Head silver, copper brooch, 1986
signature: M. Zaremski, ML / Sz 1746

Marcin Zaremski

Głowa brosza srebro, miedź, 1986
sygn. M. Zaremski, ML/Sz 1745
Head brooch silver, copper, 1986
signature: M. Zaremski, ML/Sz 1745

Tomasz Żyłka

Solniczka-pieprzniczka obiekt, srebro, mosiądz srebrzony,
heban, kość słoniowa, 1986

III nagroda, depozyt autora
Salt-pepper shaker object, silver, silver-plated brass, ebony, ivory, 1986
3rd prize, author's deposit

ONA I ON, 1986 **SHE AND HE, 1986**

Andrzej Bandkowski

Ona i On obiekt, srebro, miedź, 1986
nie sygn., ML/Sz 1277
She and He object, silver, copper, 1986
no signature, ML/Sz 1277

Ewa Czarnota-Zaremska

Okulary obiekt, srebro, miedź, metal, 1986
nie sygn., ML/Sz 1508
Glasses object, silver, copper, metal, 1986
no signature, ML/Sz 1508

Tomasz Mayzel

Ona i On obiekt, srebro, drewno, mosiądz, 1986
depozyt autora
She and He object, silver, wood, brass, 1986
author's deposit

Hanna Zdanowska

Majteczki brosza, skóra, tkanina, srebro, 1986
nie sygn., ML/Sz 1347
Panties brooch, leather, fabric, silver, 1986
no signature, ML/Sz 1347

BIAŁE I CZARNE, 1986 **WHITE AND BLACK, 1986**

Barbara Kańska-Bielak i Andrzej Bielak

Przywiezione z Czarnobyla obiekt, srebro, nylon, akryl, aluminium, 1985
depozyt autora
Brought from Chernobyl object, silver, nylon, acrylic, aluminium, 1985
author's deposit

Ewa Franczak i Stefan Okołowicz

Białe i czarne brosza, srebro, akryl, 1986
sygn. dwa imienniki: EF; SO, ML/Sz 1370
White and Black brooch, silver, acrylic, 1986
signed by two namesakes: EF; SO, ML/Sz 1370

Andrzej Mroziński

Brosza, srebro, perła, 1986
nie sygn., ML/Sz 1283
Brooch, silver, pearl, 1986
no signature, ML/Sz 1283

Andrzej Mroziński

Pierścionek, srebro, perła, 1986
nie sygn., ML/Sz 1284
Ring, silver, pearl, 1986
no signature, ML/Sz 1284

Ewa i Jacek Skrzyńscy

Białe pierścienie obiekt, eloksylowane aluminium, mosiądz srebrzony, I nagroda, 1986
nie sygn., ML/Sz 1303 a, b
White rings object, anodised aluminium, silver-plated brass, 1st prize, 1986

no signature, ML/Sz 1303 a, b

Radosława Horbaczevska-Cieciura i Piotr Cieciura

Białe, Czarne, Szare plakiety, srebro, aluminium
depozyt autora
White, Black, Grey plaques, silver, aluminium
author's deposit

5. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1988

5TH NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1988

Tadeusz Wojciech Hernik

Kraksa obiekt, srebro, płyta, 1988
sygn. HERNIK, ML/Sz 1345
Crash object, silver, plate, 1988
signed HERNIK, ML/Sz 1345

Tomasz Jagiełło

Bransoleta, srebro, II nagroda, 1988
nie sygn., ML/Sz 611
Bracelet, silver, 2nd prize, 1988
no signature, ML/Sz 611

Bożena Marciniak-Skowron

Obiekty, mosiądz, szkło, srebro, wyróżnienie, 1988
nie sygn., ML/Sz 1339 a, b
Objects, brass, glass, silver, distinction, 1988
no signature, ML/Sz 1339 a, b

Mariusz Pajączkowski

Brosza, srebro, krzem, 1988
sygn. M. PAJĄCZKOWSKI oraz imiennik: MP, ML/Sz 1268
Brooch, silver, silicon, 1988
signature: M. PAJĄCZKOWSKI and the namesake: MP, ML/Sz 1268

Kamilla Rohn

Słonie brosza, srebro, emalia, 1988
sygn. KAMA i imiennik: R, ML/Sz 1265

Elephants brooch, silver, enamel, 1988

signature: KAMA and namesake: R, ML/Sz 1265

Kamilla Rohn

Słonie kolczyki, srebro, emalia, 1988
sygn. KAMA oraz imiennik: R, ML/Sz 1266 a, b
Elephants earrings, silver, enamel, 1988

signature: KAMA and namesake: R, ML/Sz 1266 a, b

Grażyna i Włodzimierz Stelmaszczykowie

Brosza, srebro, złocone, 1988
sygn. imiennik: GWS, ML/Sz 1260
Brooch, silver gilt, 1988
signed by name: GWS, ML/Sz 1260

Radosław Szczepański

Brosza, srebro, miedź, III nagroda, 1988
nie sygn., ML/Sz 838
Brooch, silver, copper, 3rd prize, 1988
no signature, ML/Sz 838

Radosław Szczepański

Brosza, srebro, miedź, III nagroda, 1988
nie sygn., ML/Sz 839
Brooch, silver, copper, 3rd prize, 1988
no signature, ML/Sz 839

Michał Ślusarczyk

Bransoleta, aluminium, srebro, akryl, II nagroda, 1988
sygn. imiennik: MS, ML/Sz 608
Bracelet, aluminum, silver, acrylic, 2nd prize, 1988
the maker's mark: MS, ML/Sz 608

Michał Ślusarczyk

Brosza, aluminium, srebro, akryl, II nagroda, 1988
nie sygn., ML/Sz 609
Brooch, aluminium, silver, acrylic, 2nd prize, 1988
no signature, ML/Sz 609

Tomasz Żyłka

Pranie obiekt, srebro, III nagroda, 1988
depozyt autora
Laundry object, silver, 3rd prize, 1988
author's deposit

SREBRO I TKANINA, 1988

SILVER AND FABRIC, 1988

Andrzej Bandkowski

Brosza, srebro, jedwab, 1988
nie sygn., ML/Sz 1276
Brooch, silver, silk, 1988
no signature, ML/Sz 1276

Andrzej Cubrzyński, Krzysztof Gińko, Radosław Szczepański

Beret obiekt rozmiar 7 (wchodzi 3 kg kartofli), tkanina, srebro, I nagroda, replika 1995 r. (wg wzoru z 1988 r.)
nie sygn., ML/Sz 1256

Beret object size 7 (capacity: 3 kg of potatoes), fabric, silver, 1st prize, replica from 1995, (according to the 1988 pattern)
no signature, ML/Sz 1256

Lucyna i Marek Nieniewscy

Motki obiekt (13 szt.), srebro, miedź, 1988
nie sygn., ML/Sz1445
Skeins object (13 pcs.), silver, copper, 1988
no signature, ML/Sz1445

Wojciech Skowron

Obiekt (lupa), szkło, srebro, tkanina, wyróżnienie, 1988
nie sygn., ML/Sz 1340 a, b
Object (magnifying glass), glass, silver, fabric, distinction, 1988
no signature, ML/Sz 1340 a, b

Hanna i Jacek Zdanowscy

Suknia, tkanina, srebro, II nagroda, 1988
nie sygn., ML/Sz 1255
Dress, fabric, silver, 2nd prize, 1988
no signature, ML/Sz 1255

KOLOR, 1988

COLOUR, 1988

Andrzej Bandkowski

Bransoleta, srebro, aluminium, 1988
nie sygn., ML/Sz 1273
Bracelet, silver, aluminum, 1988
no signature, ML/Sz 1273

Andrzej Bandkowski

Błękitna brosza, srebro, aluminium, 1988
nie sygn., ML/Sz 1274
Blue brooch, silver, aluminum, 1988
no signature, ML/Sz 1274

Tomasz Mayzel

Bransoleta, srebro, banknoty NBP i USA, wyróżnienie, 1988
sygn. T. MAYZEL, ML/Sz 1332
Bracelet, silver, NBP and USA banknotes, distinction, 1988
the marker's mark: T. MAYZEL, ML/Sz 1332

Małgorzata Müldner-Nieckowska

Notatnik obiekt, srebro, papier, aluminium, drewno, 1988
nie sygn., ML/Sz 1302
Notebook object, silver, paper, aluminum, wood, 1988
no signature, ML/Sz 1302

Marcin Zaremski

Brosza, srebro, akryl, 1988
sygn. M. Zaremski, ML/Sz 1747
Brooch, silver, acrylic, 1988
the marker's mark: M. Zaremski, ML/Sz 1747

Marcin Zaremski

Kolczyki, srebro, akryl, 1988
sygn. M. Zaremski, ML/Sz 1748 a, b
Earrings, silver, acrylic, 1988
the marker's mark: M. Zaremski, ML/Sz 1748 a, b

6. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1990

6TH NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1990

Andrzej Boss

Naszyjnik, srebro, srebro złoczone, 1990
nie sygn., ML/Sz 1361
Necklace, silver, gold-plated silver, 1990
no signature, ML/Sz 1361

Andrzej Boss

Bransoleta, srebro, srebro złoczone, 1990
nie sygn., ML/Sz 1362
Bracelet, silver, silver-plated, 1990
no signature, ML/Sz 136

Andrzej Boss

Kolczyki, srebro, srebro złoczone, 1990
nie sygn., ML/Sz 1363 a, b
Earrings, silver, silver-plated, 1990
no signature, ML/Sz 1363 a, b

Janusz Bożek

Skrzypaczka obiekt, srebro, marmur, 1990
nie sygn., ML/Sz 1258
Violinist (woman) object, silver, marble, 1990
no signature, ML/Sz 1258

Janusz Bożek

Skrzypek obiekt, srebro, szkło, 1990
nie sygn., ML/Sz 1257
Violinist (man) object, silver, glass, 1990
no signature, ML/Sz 1257

Barbara Kańska-Bielak i Andrzej Bielak

Szachy obiekt (w skład wchodzi: szachownica, łańcuszek oraz dwukrotnie po 16 pionków i figur w formie zawieszek i pierścionków), srebro, złoto, czarny koral, pleksi, 1990
nie sygn., ML/Sz 15801-34
Chess set object (includes: chessboard, chain and double 16 pawns and figures in the form of pendants and rings), silver, gold, black coral, plexiglass, 1990
no signature, ML/Sz 15801-34

Jarosław Kolec

Naszyjnik, srebro, kolec jeżozwierz, 1990
nie sygn., ML/Sz 1341

Necklace, silver, porcupine thorn, 1990
no signature, ML/Sz 1341

Robert Kulesza

Brosza, srebro, akryl, cyrkonie, II nagroda, 1990
sygn. KULESZA, ML/Sz 599
Brooch, silver, acrylic, zirconia, 2nd prize, 1990
the marker's mark: KULESZA, ML/Sz 599

Robert Kulesza

Brosza, srebro, akryl, cyrkonie, II nagroda, 1990
sygn. KULESZA, ML/Sz 600
Brooch, silver, acrylic, zirconia, 2nd prize, 1990
the marker's mark: KULESZA, ML/Sz 600

Robert Kulesza

Brosza, srebro, akryl, krzem, II nagroda, 1990
sygn. KULESZA, ML/Sz 601
Brooch, silver, acrylic, silicon, 2nd prize, 1990
the marker's mark: KULESZA, ML/Sz 601

Bożena Marciniak-Skowron

Obiekt (pióro), srebro, 1990
nie sygn., ML/Sz 1338
Object (pen), silver, 1990
no signature, ML/Sz 1338

Mariusz Pajączkowski

Chałupka brosza, srebro, nagroda STFZ, 1990
sygn. M. PAJĄCZKOWSKI, ML/Sz 1270
Cottage brooch, silver, STFZ award, 1990
the marker's mark: M. PAJĄCZKOWSKI, ML/Sz 1270

Ewa i Jacek Skrzyńscy

Zespół obiektów, srebro, szkło organiczne, 1990
nie sygn., ML/Sz 1336 a-g
Jewellery set, silver, organic glass, 1990
no signature, ML/Sz 1336 a-g

Grażyna i Włodzimierz Stelmaszczykowie

Brosza, srebro, emalia, 1990
sygn. imiennik: WS, ML/Sz 1287
Brooch, silver, enamel, 1990
the marker's mark: WS, ML/Sz 1287

Grażyna i Włodzimierz Stelmaszczykowie

Brosza, srebro, emalia, złoto, 1990
sygn. imiennik: WS, ML/Sz 1288
Brooch, silver, enamel, gold, 1990
the marker's mark: WS, ML/Sz 1288

Radosław Szczepański

Bransoleta, srebro, miedź, mosiądz, III nagroda, 1990
nie sygn., ML/Sz 612
Bracelet, silver, copper, brass, 3rd prize, 1990
no signature, ML/Sz 612

Radosław Szczepański

Kolczyki, srebro, miedź, mosiądz, III nagroda, 1990
nie sygn., ML/Sz 614 a, b

Earrings, silver, copper, brass, 3rd prize, 1990
no signature, ML/Sz 614 a, b

Radosław Szczepański

Pierścionek, srebro, miedź, mosiądz, III nagroda, 1990
nie sygn., ML/Sz 613
Ring, silver, copper, brass, 3rd prize, 1990
no signature, ML/Sz 613

Piotr Szewczyk

Bransoleta, srebro, niello, I nagroda, 1990
nie sygn., ML/Sz 598
Bracelet, silver, niello, 1st prize, 1990
no signature, ML/Sz 598

Hanna i Jacek Zdanowscy

Kołnierz obiekt, srebro, tiul, 1990
nie sygn., ML/Sz 1346
Collar object, silver, tulle, 1990
no signature, ML/Sz 1346

7. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1992

7th NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1992

Jacek Bojkow

Brosze, srebro, heban, 1992
depozyt autora
Brooches, silver, ebony, 1992
author's deposit

Andrzej Cubrzynski

Bransoleta, srebro, akrylit, 1992
sygn. CUBRZ., ML/Sz 1344
Bracelet, silver, acrylic, 1992
the marker's mark: CUBRZ., ML/Sz 1344

Jerzy Gurgul

Uliczka obiekt (2 brosze, 3 wisiory, stojak), srebro, hematyt, jaspis, II nagroda, 1992
nie sygn., ML/Sz 1180 a-f
Street object (2 brooches, 3 pendants, stand), silver, hematite, jasper, 2nd prize, 1992
no signature, ML/Sz 1180 a-f

Jacek Kobiński

Bransoleta, srebro, papier czerpany, 1992
nie sygn., ML/Sz 1259
Bracelet, silver, handmade paper, 1992
no signature, ML/Sz 1259

Marek Milanowski

Zestaw pomiarowy: typ party disco, norma „Daj Boże” obiekt

(w skład wchodzi: bransoleta, brosza, pierścionek), srebro, srebro złoczone, szkło, 1992
nie sygn., ML/Sz 1328 a-c
Measuring set: party disco type, “God, Give me” standard object (including: bracelet, brooch, ring), silver, gold-plated silver, glass, 1992
no signature, ML/Sz 1328 a-c

Mariusz Pajączkowski

Cylindryczny obiekt, srebro, krzem, kwarc, 1992
nie sygn., ML/Sz 1269
Cylindrical object, silver, silicon, quartz, 1992
no signature, ML/Sz 1269

Ewa i Jacek Skrzyńscy

Przedmioty do zabawy obiekt, srebro, aluminium, szkło organiczne, 1992
sygn. imiennik: J/S, ML/Sz 1337
Play items object, silver, aluminum, organic glass, 1992
the marker's mark: J/S, ML/Sz 1337

Bohdan Jan Suchodolski

Naszyjnik, amerykańskie szczoteczki, „ruskie” śrubki, srebro, 1992
nie sygn., ML/Sz 1436
Necklace, American brushes, “Russian” screws, silver, 1992
no signature, ML/Sz 1436

Jerzy Szymula

Brosza, srebro, cyrkonie, III nagroda, 1992
nie sygn., ML/Sz 980
Brooch, silver, zirconia, 3rd prize, 1992
no signature, ML/Sz 980

Jerzy Szymula

Brosza, srebro, cyrkonie, III nagroda, 1992
nie sygn., ML/Sz 979
Brooch, silver, zirconia, 3rd prize, 1992
no signature, ML/Sz 979

Jerzy Szymula

Brosza, srebro, cyrkonie, III nagroda, 1992
nie sygn., ML/Sz 981
Brooch, silver, zirconia, 3rd prize, 1992
no signature, ML/Sz 981

PRZESTRZEŃ, 1992

SPACE, 1992

Elżbieta Held

Brosza, srebro, 1992
sygn. E. HELD, ML/Sz 1988
Brooch, silver, 1992
the marker's mark: E. HELD, ML/Sz 1988

Stanisław Kędzierski

Przestrzeń bransoleta, stal, srebro, cyrkonie, 1992
nie sygn., ML/Sz 1263

Space bracelet, steel, silver, zirconia, 1992
no signature, ML/Sz 1263

Wojciech Kochman

Przestrzeń obiekt, srebro, kamień, 1992

nie sygn., ML/Sz1350

Space object, silver, stone, 1992

no signature, ML/Sz1350

Kamilla Rohn

Nietoperz naszyjnik, srebro, miedź, emalia, 1992

Napis: *Całą powierzchnią zwracam się ku Tobie / A całym*

wnętrzem leżę odwrócony

sygn. R, ML/Sz 1267

Bat necklace, silver, copper, enamel, 1992

Inscription: *I turn my whole surface towards you / And my whole*

interior is turned upside down

the marker's mark: R, ML/Sz 1267

Anna Skibska i Piotr Szewczyk

Obiekt, szkło, srebro, wyróżnienie, 1992

nie sygn., ML/Sz 1365

Object, glass, silver, distinction, 1992

the marker's mark: ML/Sz 1365

Magdalena i Tomasz Stajszczakowie

Przestrzeń bransoleta, srebro, 1992

nie sygn., ML/Sz 1348

Space bracelet, silver, 1992

no signature, ML/Sz 1348

Bohdan Jan Suchodolski

Przestrzeń bransoleta, stal, mosiądz, złoto, II nagroda, 1992

nie sygn., ML/Sz 1435

Space bracelet, steel, brass, gold, 2nd prize, 1992

no signature, ML/Sz 1435

Bohdan Jan Suchodolski

Przestrzeń bransoleta, stal, mosiądz, złoto II nagroda, 1992

nie sygn., ML/Sz 1205

Space bracelet, steel, brass, gold 2nd prize, 1992

no signature, ML/Sz 1205

8. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1994

8th NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1994

Ewa Czarnota-Zaremska

Drzewa brosze, srebro, 1994

depozyt autora

Trees brooches, silver, 1994

author's deposit

Joanna i Tadeusz Jaworscy

Naszyjnik, srebro, 1994

sygn. J.T. JAWORSKY, ML/Sz 1749

Necklace, silver, 1994

the marker's mark: J.T. JAWORSKY, ML/Sz 1749

Joanna i Tadeusz Jaworscy

Bransoleta, srebro, 1994

sygn. J.T. JAWORSKY, ML/Sz 1750

Bracelet, silver, 1994

the marker's mark: J.T. JAWORSKY, ML/Sz 1750

Michał Smyka

Pierścionek (rozkładany), srebro, papier, III nagroda, 1994

nie sygn., ML/Sz 1281 a, b

Ring (foldable), silver, paper, 3rd prize, 1994

no signature, ML/Sz 1281 a, b

Michał Smyka

Pierścionek (rozkładany), srebro, papier, III nagroda, 1994

nie sygn., ML/Sz 1282 a, b

Ring (foldable), silver, paper, 3rd prize, 1994

no signature, ML/Sz 1282 a, b

Leszek Weiss

Krzywik przestrzenny bransoleta, srebro, mosiądz, miedź, stal, I

nagroda, 1994

nie sygn., ML/Sz 1280

French curve bracelet, silver, brass, copper, steel, 1st prize, 1994

no signature, ML/Sz 1280

9. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1996

9th NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1996

Tomasz Zaremski

Polka zbrojna pierścionki, srebro, III nagroda

depozyt autora

Polish armed silver rings, 3rd prize

author's deposit

Joanna i Tadeusz Jaworscy

Kryza naszyjnik, srebro, 1996

sygn. J.T. JAWORSKY, ML/Sz 1807

Ruff necklace, silver, 1996

signed J.T. JAWORSKY, ML/Sz 1807

SREBRA STOŁOWE... I NIE TYLKO, 1996

TABLE SILVER... AND MORE, 1996

Jacek Byczewski

Czar trzech kółek patera, srebro, I nagroda, 1996

nie sygn., ML/Sz 1667

The charm of three wheels plate, silver, 1st prize, 1996

no signature, ML/Sz 1667

Jacek Byczewski

Czar trzech kółek patera, srebro, I nagroda, 1996

sygn. JACEK BYCZEWSKI, ML/Sz 1668

The charm of three wheels plate, silver, 1st prize, 1996

signature: JACEK BYCZEWSKI, ML/Sz 1668

Sławomir Fijałkowski

Przeciw sztućce! komplet sztućców, srebro, mosiądz, srebro

złoczone (łyżka, nóż, widelec), 1996

nie sygn., ML/Sz 1518 a-c

Protest cutlery! silver, brass, silver-gilt (spoon, knife, fork), 1996

no signature, ML/Sz 1518 a-c

Aleksandra Mamoń

Salade á la crevettes naszyjnik, para kolczyków (9 krewetek),

srebro, szyfon, Nagroda Prezydenta, 1996

nie sygn., ML/Sz 1519 a, b

Salade á la crevettes necklace, pair of earrings (9 shrimps), silver,

chiffon, President's Award, 1996

no signature, ML/Sz 1519 a, b

Bożena Marciniak-Skowron i Wojciech Skowron

Lampka stołowa, srebro, III nagroda KGHM, 1996

nie sygn., ML/Sz 1511 - ML/Sz 1517

Table Lamp, silver, III KGHM award, 1996

no signature, ML/Sz 1511 - ML/Sz 1517

Andrzej Mroziński jr

Widelec, nóż, podstawka pod sztućce, serwetka z kurą, ciastko,

srebro, tkanina, Nagroda Wojewody Legnickiego, 1996

nie sygn., ML/Sz 1520 a-d

Fork, knife, cutlery stand, napkin with a hen, cookie, silver, fabric,

Award of the Governor of Legnica, 1996

no signature, ML/Sz 1520 a-d

Dariusz Szafrąński

Zestaw śniadaniowy, mosiądz, srebro, drewno, 1996

nie sygn., ML/Sz 1540a-d

Breakfast set, brass, silver, wood, 1996

no signature, ML/Sz 1540a-d

MIĘDZYNARODOWY KONKURS SZTUKI ZŁOTNICZEJ

AMULETY ..., 1998

LEGNICA INTERNATIONAL JEWELLERY COMPETITION

AMULETS..., 1998

Agnieszka Bruzda

Jeżeli miłość jest... naszyjnik, srebro, 1998

nie sygn., ML/Sz 1751

If love is... necklace, silver, 1998

no signature, ML/Sz 1751

10. OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD FORM

ZŁOTNICZYCH „SREBRO” 1999

10th NATIONAL REVIEW OF

GOLDSMITHING FORMS “SILVER” 1999

Agnieszka Bruzda

Bransoleta, srebro, 1999

nie sygn., ML/Sz 1752

Bracelet, silver, 1999

no signature, ML/Sz 1752

Agnieszka Bruzda

Bransoleta, srebro, 1999

nie sygn., ML/Sz 1753

Bracelet, silver, 1999

no signature, ML/Sz 1753

Lucyna i Marek Nieniewscy

Plastry miodu brosze, srebro, złoto, 1999

depozyt autora

Honeycombs brooches, silver, gold, 1999

author's deposit

Andrzej Szadkowski

Kolia, srebro, bursztyn, 1999

nie sygn., ML/Sz 1757

Collar, silver, amber, 1999

no signature, ML/Sz 1757

Dariusz Zarański

Sierść brosza, srebro, 1999

nie sygn., ML/Sz 1758

Fur brooch, silver, 1999

no signature, ML/Sz

Dariusz Zarański

Sierść pierścionek, srebro, 1999

sygn. imiennik: ZD /ligatura/, ML/Sz 1759

Fur ring, silver, 1999

the marker's mark: ZD /ligature/, ML/Sz 1759

Ewa Czarnota - Zaremska i Łukasz Zaremski

Naszyjnik, srebro, kamienie polne, 1999

sygn. imiennik: E/CC, ML/Sz 1754

Necklace, silver, fieldstones, 1999

the marker's mark: E/CC, ML/Sz 1754

Ewa Czarnota-Zaremska i Łukasz Zaremski

Bransoleta, srebro, kamienie polne, 1999

sygn. imiennik: E/CC, ML/Sz 1755

Bracelet, silver, fieldstones, 1999

the marker's mark: E/CC, ML/Sz 1755

Ewa Czarnota-Zaremska i Łukasz Zaremski

Pierścienie, srebro, kamienie polne, 1999

sygn. imiennik: E/CC, ML/Sz 1756 a, b

Rings, silver, fieldstones, 1999

the marker's mark: E/CC, ML/Sz 1756 a, b

Hanna Jelonek

MAREK statuetka, brąz, srebro, granit, 1993

wł. Muzeum Miedzi w Legnicy, ML/Sz 841

MAREK statuette, bronze, silver, granite, 1993

owned by the Museum of Copper in Legnica, ML/Sz 841

Prace ze zbiorów prywatnych

Jewellery from private collection

Elżbieta Held

Krótką historią królowej żaby zespół 3 brosz, srebro, srebro

złoczone, ok. 1985

sygn. E. HELD

A short story of the frog queen set of 3 brooches, silver, gold-

plated silver, ca. 1985

the marker's mark: E. HELD

Marek Nowaczyk i Elżbieta Held

Strzałka wisior, srebro, bursztyn, 2003

sygn. M. NOWACZYK, E. HELD

Arrow pendant, silver, amber, 2003

the marker's mark: M. NOWACZYK, E. HELD

Marek Nowaczyk i Elżbieta Held

Koń wisior, srebro, bursztyn, włosie, ok. 2005

sygn. E. HELD, M. NOWACZYK

Horse pendant, silver, amber, hair, ca. 2005

the marker's mark: M. NOWACZYK, E. HELD

GALERIA SZTUKI W LEGNICY

Galeria Sztuki w Legnicy | The Gallery of Art in Legnica

pl. Katedralny 1/1 / 1/1 Katedralny Square

59-220 Legnica, Poland

galeria.legnica.eu, silver.legnica.eu, fb: @galeria.sztukiwlegnicy,
@Legnica Jewellery Festival Silver, ig: @galeria_sztuki_w_legnicy,
@legnica_silver_festival
galeria.legnica.eu
silver.legnica.eu

Organizator wystawy i wydawca katalogu | Organizer of the exhibition and publisher of the catalog:

Galeria Sztuki w Legnicy / The Gallery of Art in Legnica

Dyrektorka | Director:

Justyna Teodorczyk

Kuratorka | Curator:

Krystyna Nowakowska

Współorganizacja wystawy i użyczenie przestrzeni |

Co-organization of the exhibition and lending

a place of presentation:

Muzeum Miedzi / Copper Museum

Dyrektor | Director:

Marcin Makuch

Współpraca | Cooperation:

Łucja Wojtasik-Seredyszyn

Teksty wstępu | Introduction texts by:

dr Krystyna Nowakowska, Marek Nowaczyk

W katalogu zamieszczony został tekst wstępu Marka Nowaczyka do katalogu wystawy „Przestrzeń” zorganizowanej w Państwowej Galerii Sztuki w Legnicy w 1993 r.

The catalog contains the text of Marek Nowaczyk's introduction to the catalog of the exhibition „Space” organized at the State Gallery of Art in Legnica in 1993.

Tłumaczenie | Translation by:

Anna Miller

Fotografie | Photographs:

Adam Oleksiak (G-M Studio)

Opracowanie graficzne | Graphic design by:

Dorota Bryja-Wiśniewska HanahStudio

Druk | Printing by:

JAKS, Wrocław

© Copyright by:

Galeria Sztuki w Legnicy 2021

Wydanie pierwsze

ISBN: 978-8365841-61-2

Legnicki Festiwal srebro silver

Patronat honorowy / Honorary patronage

Partnerzy i Sponsorzy / Partners and Sponsors:

Patronat medialny / Media patronage:

